

Załącznik
do Uchwały XX/114/2016
Rady Gminy Dąbrowice
z dnia 24.03.2016r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH na terenie Gminy Dąbrowice na lata 2016-2026

**GMINA DĄBROWICE
POWIAT KUTNOWSKI
WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE**

1. Wprowadzenie.....	3
2. Metodologia opracowania Strategii.....	4
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Dąbrowice.....	5
3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej.....	5
3.1.1. Charakterystyka ogólna Gminy Dąbrowice	5
3.1.2. Demografia.....	7
3.1.3. Rynek pracy	13
3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa.....	15
3.1.5. Służba zdrowia	16
3.1.6. Edukacja	16
3.1.7. Kultura i sport	17
3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego.....	18
3.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Dąbrowice.....	31
3.2.1. Rodzina	31
3.2.2. Bezrobocie	32
3.2.3. Niepełnosprawność	35
3.2.4. Uzależnienia.....	36
3.2.5. Ubóstwo	39
3.2.6. Bezdomność.....	39
3.2.7. Przemoc w rodzinie	40
3.2.8. Osoby starsze	42
3.3. Wyniki badania ankietowego.....	43
3.4. Analiza SWOT	51
4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią.....	53
4.1. Prognoza demograficzna	53
4.2. Prognoza zmian	57
5. Cele strategiczne projektowanych zmian.....	58
6. Kierunki niezbędnych działań	60
7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe.....	63
8. Monitoring i wskaźniki pomiaru stopnia realizacji strategii	64
9. Spis tabel	70
10. Spis wykresów.....	70

11. Spis rysunków71

1. Wprowadzenie

Problemy społeczne będące wynikiem zmian politycznych i gospodarczych, jakie dokonały się w Polsce na przestrzeni ostatnich lat, stawiają przed władzami samorządowymi nowe wyzwania. Dotychczas realizowany model polityki społecznej polegający głównie na łagodzeniu skutków niekorzystnych zjawisk okazał się nie dość skuteczny. Podejmowane działania skierowane były na walkę z rezultatami problemów, brak natomiast było wystarczającego nacisku na profilaktykę zagrożeń. W efekcie rośnie liczba osób – beneficjentów pomocy społecznej i utrwalają się postawy roszczeniowe tego kręgu osób. Dlatego też potrzebą chwili jest opracowanie spójnych, całościowych, perspektywicznych programów polityki społecznej. Podstawowym narzędziem realizacji lokalnej polityki społecznej jest **strategia rozwiązywania problemów społecznych**. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (j.t. Dz. U. z 2015 poz. 163 ze zm.), który mówi: *„do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym „należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.”*

Zgodnie z art. 16b, ust. 2, strategia rozwiązywania problemów społecznych zawiera w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się problemami społecznymi w mieście oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Działania będą kierowane głównie do środowisk pozostających na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Dąbrowice na lata 2016-2026 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego jej mieszkańców, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

2. Metodologia opracowania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Dąbrowice na lata 2016-2026 przygotowana została zgodnie z ogólnymi warunkami stawianymi takim dokumentom. Umownie można ją podzielić na trzy główne części.

Pierwsza część przedstawia charakterystykę sytuacji społecznej Gminy Dąbrowice wg stanu na dzień 31.12.2014 roku. Zawarto tutaj informacje istotne z punktu widzenia występujących na jej terenie problemów społecznych. Przeanalizowano strukturę demograficzną, sytuację na rynku pracy, stan gospodarki Gminy. Opisano również dostępne dla mieszkańców usługi społeczne tj. edukacja, kultura, ochrona zdrowia i pomoc społeczna. Charakterystyki tej dokonano w oparciu o:

- informacje uzyskane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowicach,
- dane z Powiatowego Urząd Pracy,
- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- inne dane dostępne na stronach internetowych oraz w dokumentach strategicznych Gminy/Powiatu.

Charakterystykę sytuacji społecznej Gminy Dąbrowice podsumowuje analiza SWOT.

Część drugą stanowi prognoza zmian problemów społecznych zidentyfikowanych w części diagnostycznej. Prognoza ta została podzielona na 2 zasadnicze części:

- prognozę demograficzną opracowaną w oparciu o *Prognozę dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 201-2050* opracowaną przez GUS, oraz
- prognozę zmian problemów społecznych na terenie Gminy w wyniku realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz działań organizacji i instytucji publicznych działających w zakresie pomocy społecznej (w tym działań GOPS w Dąbrowicach), które będą miały na celu przeciwdziałanie i niwelowanie istniejących problemów.

Niniejsza prognoza stanowi podstawę do zdefiniowania konkretnych celów strategicznych i kierunków działań.

Część trzecia to sformułowanie konkretnych celów strategicznych i kierunków działań niezbędnych do zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych występujących na terenie

Gminy Dąbrowice. W części tej określono również sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe ze wskazaniem źródeł finansowania określonych działań oraz wskaźników ich realizacji.

Strategia obejmuje okres do 2026 roku. Uzasadnieniem dla tak wybranego horyzontu czasowego jest z jednej strony specyfika procesów społecznych (skutki realizacji Strategii będą widoczne dopiero w dłuższym okresie czasu), z drugiej zaś strony konieczność dostosowania Strategii do innych dokumentów programowych na szczeblu krajowym i wojewódzkim.

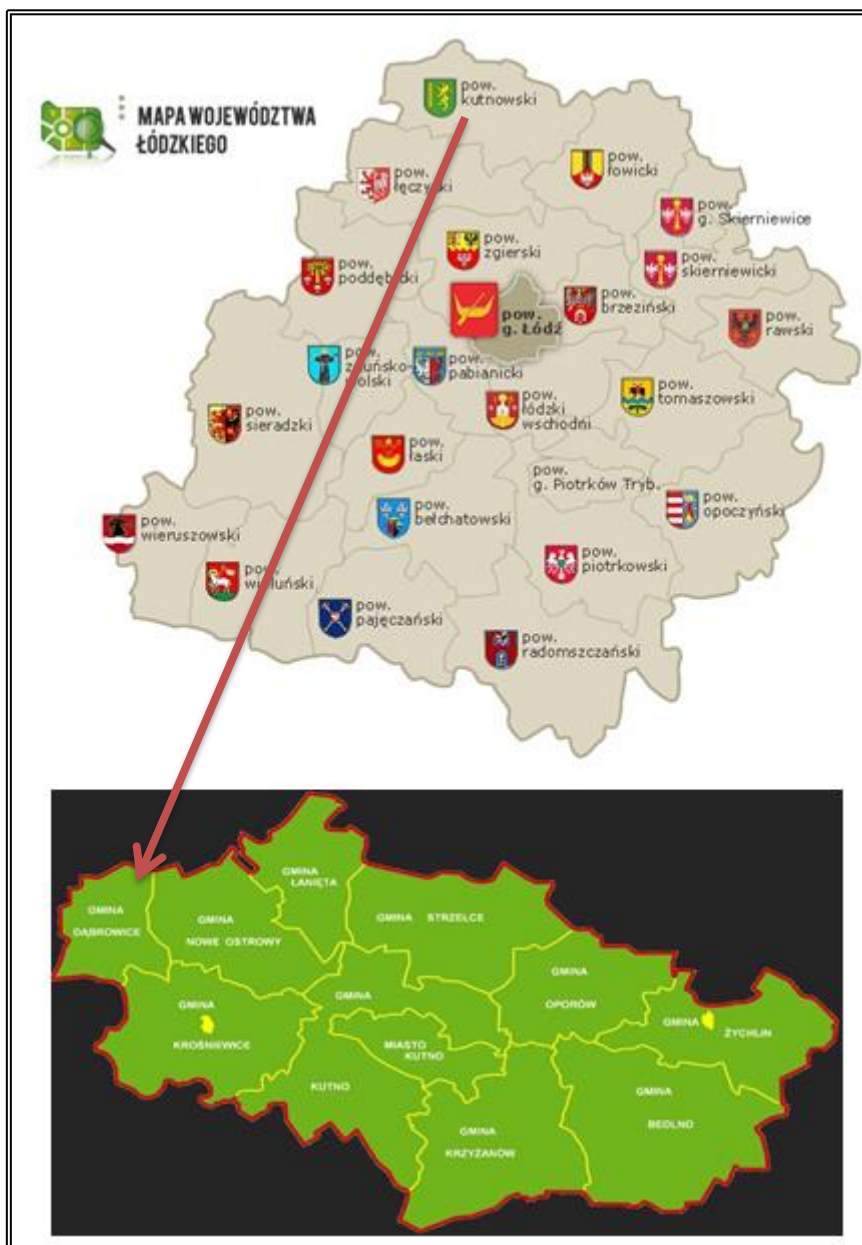
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Dąbrowice

3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej

3.1.1. Charakterystyka ogólna Gminy Dąbrowice

Gmina Dąbrowice jest gminą wiejską, usytuowaną w centralnej części Polski, w północnej części województwa łódzkiego, w powiecie kutnowskim. Gmina Dąbrowice jest najbardziej wysuniętą na wschód gminą powiatu kutnowskiego. Powierzchnia Gminy wynosi 46 km², co stanowi ponad 5% powierzchni powiatu.

Rysunek 1. Położenie Gminy Dąbrowice na tle powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego

Źródło: lodzkie.eu
powiatkutno.eu

Gmina Dąbrowice ze względu na swoje położenie graniczy z gminami trzech sąsiadujących ze sobą województw.

- W województwie kujawsko-pomorskim: z Gminą Lubień Kujawski oraz Gminą Chodecz;
- W województwo wielkopolskim: z Gminą Przedecz i Gminą Chodecz,
- W województwie łódzkim: z Gminą Nowe Ostrowy i Gminą Krośniewice.

Gmina Dąbrowice oddalona jest od stolicy kraju – Warszawy o ok. 180 km, stolicy województwa – Łodzi o ok. 73 km, natomiast od stolicy powiatu – Kutna o ok. 25 km. Gmina

składa się z 11 sołectw, są to następujące sołectwa: Augustopol, Baby, Dąbrowice I, Dąbrowice II, Dąbrowice III, Lilopol, Mariopol, Ostrówki, Witawa, Zgórze, Żakowiec.

3.1.2. Demografia

LICZEBNOŚĆ GMINY Z PODZIAŁEM NA PŁEĆ

W roku 2014 na terenie Gminy Dąbrowice zamieszkiwało 1 943 mieszkańców. Kobiety stanowiły większość populacji mieszkańców stanowiąc 52,13% ogółu.

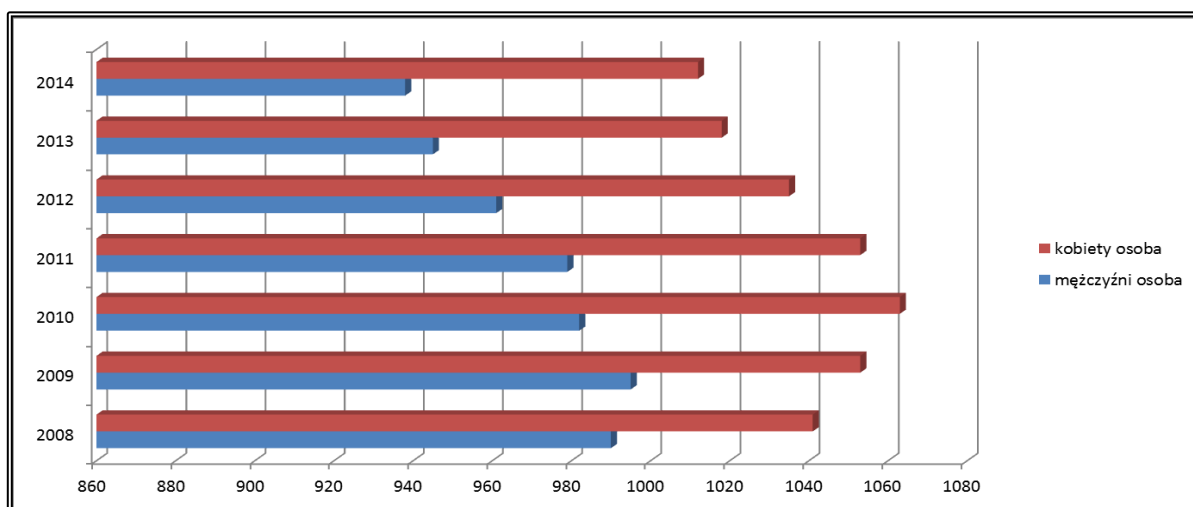
Tabela 1. Liczebność Gminy Dąbrowice z podziałem na płeć

Wyszczególnienie	J. m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	osoba	2 039	2 045	2 050	2 014	1 981	1 952	1 943
mężczyźni	osoba	992	986	987	969	960	940	930
	%	48,66	48,22	48,15	48,12	48,46	48,16	47,87
kobiety	osoba	1 047	1 059	1 063	1 045	1 021	1 012	1 013
	%	51,34%	51,78%	51,85%	51,88%	51,54%	51,84%	52,13

Źródło: Dane GUS

Niewątpliwie wartym podkreślenia jest systematyczny spadek liczby mieszkańców poczynszy od roku 2010. Do tego roku widoczne były przyrosty osób zamieszkujących teren Gminy Dąbrowice. W 2014 roku, w stosunku do roku 2008 liczba mieszkańców spadła o 4,71%, co zestawiając ze wzrostem w roku 2010 roku daje spadek równy ponad 5,5 %.

Wykres 1. Struktura ludności Gminy Dąbrowice według płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

STRUKTURA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

Najliczniejszą grupę wiekową wśród mieszkańców Gminy Dąbrowice tworzą osoby w przedziale wiekowym 40-44 oraz 45-49. Jest to jeden z dowodów na starzenie się społeczeństwa. Kolejnym jest ilość osób po 70 roku życia, których jest więcej niż nastolatków.

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Dąbrowice w 2014 r.

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
0-4 lata	73	38	35
5-9 lat	102	42	60
10-14 lat	87	44	43
15-19 lat	105	50	55
20-24 lata	176	89	87
25-29 lat	140	63	77
30-34 lata	111	60	51
35-39 lat	119	67	52
40-44 lata	138	72	66
45-49 lat	138	69	69
50-54 lata	131	76	55
55-59 lat	130	59	71
60-64 lata	124	59	65
65-69 lat	108	50	58
70-74 lata	70	28	42
75-79 lat	66	22	44
80-84 lata	67	27	40
Powyżej 85	61	15	46
Razem	1943	930	1013

Źródło: Dane GUS

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Dąbrowice została również przedstawiona w Tabeli 3 z podziałem na 3 grupy:

- grupa w wieku przedprodukcyjnym,

- grupa w wieku produkcyjnym,
- grupa w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
w wieku przedprodukcyjnym							
Ogółem	Osoba	337	319	309	291	284	264
Kobiety	Osoba	171	156	147	141	141	126
Mężczyźni	Osoba	166	163	162	150	143	138
w wieku produkcyjnym							
Ogółem	Osoba	1 278	1 303	1 316	1 287	1 265	1 254
Mężczyźni	Osoba	686	694	706	687	678	672
Kobiety	Osoba	592	609	610	600	587	582
w wieku poprodukcyjnym							
Ogółem	Osoba	424	423	425	436	432	434
Mężczyźni	Osoba	135	136	134	141	141	142
Kobiety	Osoba	289	287	291	295	291	292
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem							
w wieku przedprodukcyjnym	%	16,53	15,60	15,07	14,45	14,34	13,52
w wieku produkcyjnym	%	62,68	63,72	64,20	63,90	63,86	64,24
w wieku poprodukcyjnym	%	20,79	20,68	20,73	21,65	21,81	22,23

Źródło: Dane GUS

Analizując dane zawarte w Tabeli 3. należy stwierdzić, że najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym – 64,24% populacji Gminy Dąbrowice w 2014 roku, należy również podkreślić, że każdego roku odnotowuje się wzrost liczebności tej grupy wiekowej. Natomiast ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 13,52%, co stanowi wzrost o trzy punkty procentowe, a w wieku poprodukcyjnym – 22,23% (wzrost o 1,44 punktu procentowego).

W analizowanym okresie można zauważyć, że:

- liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym maleje, co w konsekwencji spowoduje spadek liczby ludności Gminy przy założeniu, że tendencja malejąca będzie się utrzymywała w kolejnych latach,
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie wzrasta, co wynika z krajowych trendów demograficznych.

Powyzsze wnioski świadczą o starzeniu się społeczeństwa na terenie Gminy Dąbrowice.

POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

W 2002 roku w Gminie Dąbrowice dominowały osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 45,38% populacji Gminy. Kolejną pod względem liczebności grupę stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym – 25,01% oraz osoby z wykształceniem średnim – 16,71%. Wykształcenie wyższe posiadało zaledwie 2,93% osób, a policealne 2,32% osób. Odsetek osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia był stosunkowo niski i wyniósł 7,64%.

Zauważalne jest zróżnicowanie wykształcenia mieszkańców Gminy Dąbrowice ze względu na płeć. Wśród kobiet z terenu Gminy wyższy niż u mężczyzn był odsetek osób z wykształceniem wyższym, policealnym, średnim i podstawowym ukończonym, zaś zdecydowanie niższy odsetek osób z wykształceniem zawodowym.

Tabela 4. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Dąbrowice

Rodzaj wykształcenia	Ogółem		Mężczyźni	Kobiety
	Liczba osób	Udział %		
Wyższe	52	2,93%	21	32
Policealne	42	2,32%	12	30
Średnie	302	16,71%	130	172
Zasadnicze zawodowe	452	25,01%	302	150
Podstawowe ukończone	820	45,38%	370	450
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	138	7,64%	51	87

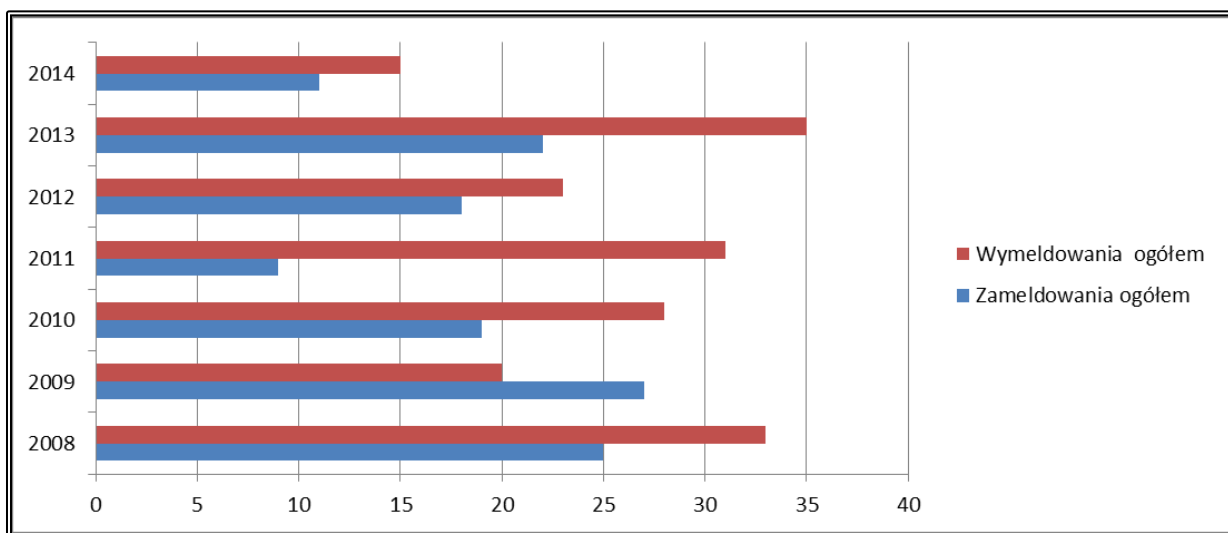
Źródło: Dane GUS Narodowy Spis Powszechny 2002

Przedstawione wyżej dane dotyczą wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku i nie odzwierciedlają aktualnej sytuacji. Należy założyć, iż obecnie na terenie Gminy Dąbrowice, podobnie jak i w całym kraju, liczba osób z wykształceniem wyższym jest nieco większa.

MIGRACJE

Poprzez migracje rozumie się stałą lub czasową zmianę miejsca pobytu. Saldo migracji ma istotny wpływ na wysokość populacji danego obszaru. Na przedstawionym poniżej wykresie zostały zaprezentowane dane dotyczące migracji na terenie Gminy Dąbrowice. Charakterystyczną rzeczą jest permanentna (wyjątek stanowi rok 2009), wyższa liczba wymeldowań z terenów Gminy.

Wykres 2. Migracje w Gminie Dąbrowice

Źródło: Opracowanie własne

Poniższa tabela jest uszczegółowieniem powyższego wykresu, obrazuje ona dane liczbowe związane z migracją oraz opisuje jej kierunek. Na ujemne wartości salda migracji, na przełomie analizowanych lat (poza rokiem 2009) miała wpływ liczba wymeldowań do miast z terenów Gminy Dąbrowice. Wskaźnik salda migracji w roku 2014 dla Gminy wyniósł -4.

Tabela 5. Migracje na pobyt stały Gminy Dąbrowice wg typu i kierunku

Wyszczególnienie		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
miasto	zameldowania	12	13	3	7	12	10	4
	wymeldowania	21	16	15	27	13	30	10
	saldo	-9	-3	-12	-20	-1	-20	-6
wieś	Zameldowania	13	14	16	2	6	12	7
	wymeldowania	12	4	13	4	10	5	5
	saldo	1	10	3	-2	-4	7	2
zameldowania ogółem		25	27	19	9	18	22	11

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
wymeldowania ogółem	33	20	28	31	23	35	15
saldo migracji	-8	7	-9	-22	-5	-13	-4

Źródło: Dane GUS

PRZYROST NATURALNY

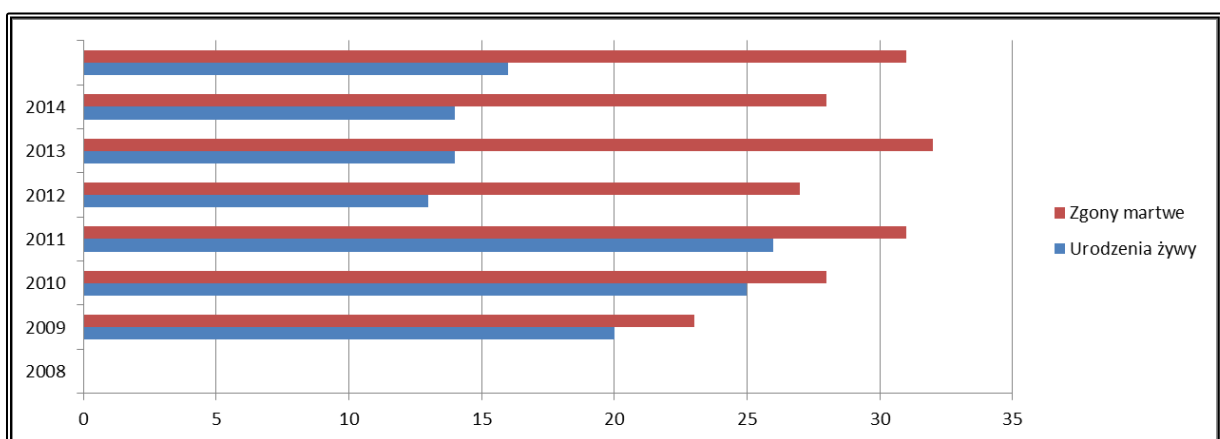
Tabela 6. prezentuje wartości przyrostu naturalnego dla Gminy Dąbrowice na przestrzeni lat 2008-2014. Wartość wskaźnika przyrostu naturalnego na przestrzeni analizowanego okresu czasowego przyjmowała ujemne wartości, jest to wynikiem starzenia się społeczeństwa i dysproporcji w wiekowej strukturze populacji Gminy. Od roku 2011 przyrost naturalny nie przyjmuje wartości powyżej -10. Liczba urodzeń w roku 2014 w stosunku do roku 2008 zmniejszyła się o 20%.

Tabela 6. Przyrost naturalny

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zgony ogółem	23	28	31	27	32	28	31
Urodzenia żywe ogółem	20	25	26	13	14	14	16
Przyrost naturalny ogółem	-3	-3	-5	-14	-18	-14	-15
mężczyźni	-8	-1	0	-9	-9	-9	-8
kobiety	5	-2	-5	-5	-9	-5	-7

Źródło: Dane GUS

Wykres 3. Urodzenia żywe i zgony

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

3.1.3. Rynek pracy

Na terenie Gminy Dąbrowice na koniec roku 2014 działało 77 podmiotów gospodarczych. Większość podmiotów gospodarczych pochodziła z sektora prywatnego, było to aż 90,91%, a zaledwie 7 podmiotów pochodziło z sektora publicznego.

W analizowanym okresie (w latach 2008-2014) liczba podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Dąbrowice spadła o 25,97%, czyli o 27 działających jednostek.

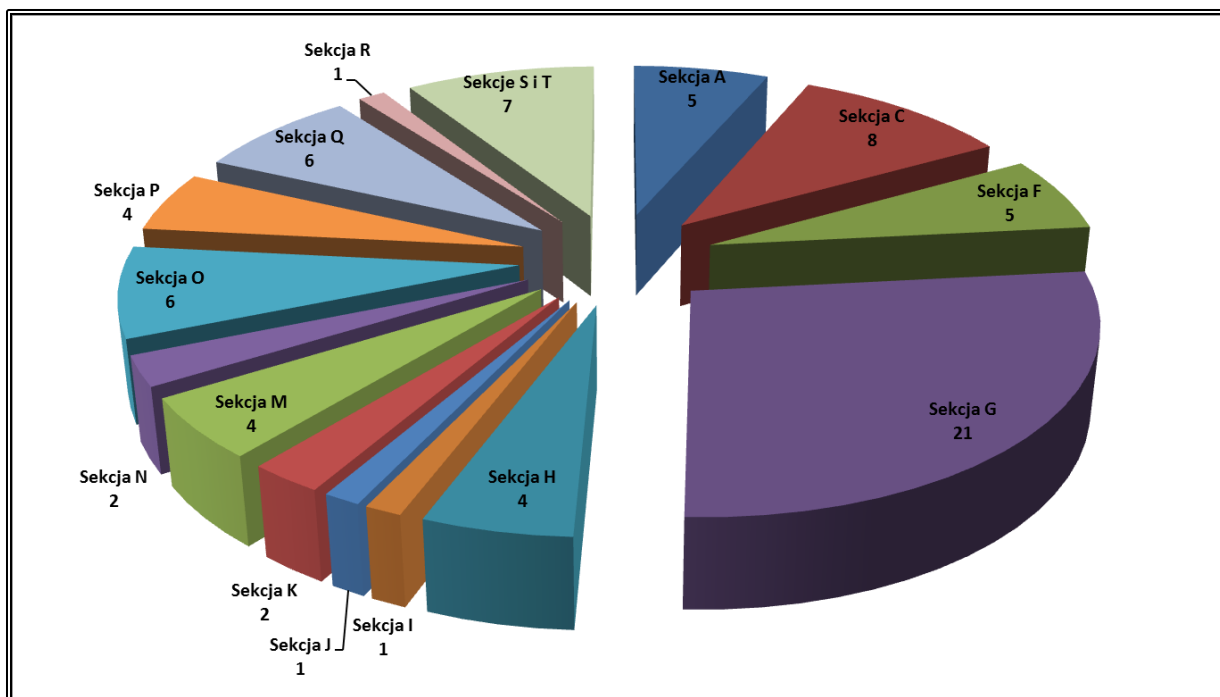
Tabela 7. Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Dąbrowice w latach 2008-2014

Wyszczególnienie	J. m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	Jedn. gosp.	104	74	77	79	79	84	77
Sektor publiczny								
Podmioty gospodarki narodowej ogółem		7	7	7	7	7	7	7
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	Jedn. gosp.	6	6	6	6	6	6	6
Sektor prywatny								
Sektor prywatny ogółem		97	67	70	72	72	77	70
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą		87	52	55	57	57	62	53
Spółki handlowe	Jedn. gosp.	2	2	2	2	2	2	3
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego		1	1	1	1	1	1	1
Spółdzielnie		1	2	2	2	2	2	2
Stowarzyszenia i organizacje społeczne		7	7	7	7	7	7	7

Źródło: Dane GUS

Pośród podmiotów gospodarczych, które zamknęły swoją działalność na terenie Gminy, największą grupę stanowiły podmioty sektora prywatnego. Grupa osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zmalała o 39,08% (34 podmioty). Odnotowano niewielkie przyrosty w grupach spółek handlowych (1 nowy podmiot gospodarczy), spółdzielni (1 nowy podmiot gospodarczy).

Wykres 4. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Dąbrowice w 2004 r. wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Zgodnie z powyższym wykresem, najliczniejszą grupą podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Dąbrowice była sekcja G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle). Pozostałe grupy warte podkreślenia to sekcja C (przetwórstwo przemysłowe) i sekcja S i T (pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby).

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa Wody.; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja

K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne

3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa

Według danych GUS ogółem na terenie Gminy Dąbrowice znajdowało się 605 mieszkań o łącznej powierzchni 47 561 m². W analizowanym okresie odnotowano spadek liczby mieszkań o 20,71%, co przełożyło się na zmniejszenie powierzchni użytkowej (spadek o 7,21%) oraz liczby izb mieszkalnych (spadek o 11%).

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Dąbrowice

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem								
mieszkania	mieszk.	763	764	599	599	599	602	605
izby	izba	2 583	2 589	2 265	2 265	2 265	2 280	2 299
powierzchnia użytkowa	m ²	51 256	51 425	46 747	46 747	46 747	47 157	47 561

Źródło: Dane GUS

Poniższa tabela przedstawia wyposażenie w instalacje techniczno-sanitarne na terenie Gminy Dąbrowice. Ewidentnie widać, że wraz ze spadkiem liczby mieszkań spadły wielkości dotyczące wyposażenia w instalacje wodociągowe oraz centralne ogrzewanie. W 2013 roku dane te prezentowały się następująco:

- instalacja wodociągowa – 539 mieszkań wyposażonych, co stanowiło 89,09% (spadek w stosunku do roku 2008 wyniósł 12,93),
- łazienki – 446 mieszkań posiadało łazienki, co stanowi 73,72% wszystkich mieszkań (wzrost w stosunku do roku 2008 wyniósł 13,2%),

- instalacje centralnego ogrzewania – 373 mieszkania posiadało instalację, co stanowiło 55,52% (spadek o 2,36%).

Tabela 9. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne [%]

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
wodociąg	619	620	536	536	536	539	bd.
łazienka	394	395	443	443	443	446	bd.
centralne ogrzewanie	382	383	370	370	370	373	bd.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.1.5. Służba zdrowia

Na terenie Gminy Dąbrowice działają następujące ośrodki opieki zdrowotnej:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowie” – Dąbrowice ul. Stary Rynek 31.
- Gabinet prywatny – lekarz chorób wewnętrznych – Dąbrowice ul. Stary Rynek 31
- Apteka – Dąbrowice ul. Stary Rynek 31.

Powyższe jednostki zajmujące się bezpośrednio, bądź pośrednio opieką zdrowotną, zaspokajają potrzeby wszystkich mieszkańców Gminy Dąbrowice. Na jedną aptekę w Gminie przypada 1 948 mieszkańców, wydają się być to niewystarczające. Mieszkańcy Gminy podczas badania ankietowego uskarżali się na brak punktów z medycyna specjalistyczną. Według mieszkańców na terenie Gminy brakuje specjalistów z zakresu: ginekologii, okulistyki, kardiologii, neurologii, stomatologii, ortopedii oraz rehabilitacji. Szczegółowe wyniki badania ankietowego zostały zaprezentowane w rozdziale 3.3 Wyniki badania ankietowego.

3.1.6. Edukacja

Na terenie Gminy Dąbrowice działa jedna placówka oświatowa jest to konglomerat szkół pod nazwą Zespołu Szkół w Dąbrowicach.

W skład Zespołu Szkół w Dąbrowicach wchodzi:

- ❖ Gimnazjum,
- ❖ Szkoła Podstawowa,
- ❖ Przedszkole.

W roku szkolnym 2013/2014 do Zespołu szkół uczęszczało 222 uczniów w tym 50 dzieci w wieku przedszkolnym. Edukacja w 11 klasach, przez 21 nauczycieli, w czym 3 nauczycieli przedszkolnych. Poniższa tabela pokazuje, że z roku na rok Zespół Szkół w Dąbrowicach odnotowuje zmniejszającą się liczbę uczniów w szkole podstawowej oraz gimnazjum.

Spadek ten w przypadku szkoły podstawowej (w analizowanym okresie czasu) wyniósł 23,66 %, w gimnazjum natomiast 9,88%.

Tabela 10. Liczba uczniów w poszczególnych typach szkół w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Szkoła podstawowa	131	124	109	99	100
Gimnazjum	81	68	72	66	73

Źródło: Dane GUS

Stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie kształcenia do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia, czyli tak zwany współczynnik skolaryzacji (brutto) w okresie 2008 - 2013 przedstawia Tabela 12.

Tabela 11. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Szkoła podstawowa	100	102,48	100,93	93,4	99,01	Bd.
Gimnazjum	100	98,55	100	97,06	104,24	Bd.

Źródło: Dane GUS

Dla roku 2010, współczynnik skolaryzacji w szkole podstawowej na terenie Gminy Dąbrowice oraz w roku 2013 dla gimnazjum był wyższy niż 100. Takie wartości wskaźnika wynikają z faktu, że do szkół na terenie Gminy uczęszczają dzieci i młodzież spoza terenu Gminy. Jednak w analizowanym okresie odnotowano wartości danego współczynnika dla szkół podstawowych oraz gimnazjum poniżej wartości 100. W przypadku szkół podstawowych (lata 2012-2013) oraz gimnazjum (rok 2010 i rok 2012) może być to spowodowane wyborem alternatywnej szkoły spoza terenu Gminy.

3.1.7. Kultura i sport

Zadania z zakresu kultury i sportu na terenie Gminy Dąbrowice realizują następujące placówki:

- ❖ Gminna biblioteka Publiczna w Dąbrowicach;
- ❖ Klub Sportowy GLKS „Dąbrowianka”;
- ❖ Klub Sportowy KS Dąbrowice;
- ❖ MUKS „Mieszko” przy ZSZ w Dąbrowicach;
- ❖ Ochotnicza Straż Pożarna w Dąbrowicach;
- ❖ Ochotnicza Straż Pożarna w Augustopolu;
- ❖ Ochotnicza Straż Pożarna w Babach;
- ❖ Ochotnicza Straż Pożarna w Ostrówkach;
- ❖ Koło Gospodyń Wiejskich w Dąbrowicach;

- ❖ Koło Gospodyń Wiejskich w Babach;
- ❖ Koło Gospodyń Wiejskich w Augustopolu;
- ❖ Koło Kobiet Aktywnych w Dąbrowicach.

3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego

Placówką realizującą zadania pomocy społecznej na terenie Gminy Dąbrowice jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowicach. Siedziba GOPS mieści się w Dąbrowicach przy ulicy Nowy Rynek 17. GOPS zatrudnia 5 osób, w tym: jednego kierownika, dwóch specjalistów pracy socjalnej, pracownika socjalnego oraz asystenta rodziny.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowicach spełnia następujące zadania:

- ❖ przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej świadczeń /np. zasiłki stałe, celowe, okresowe i specjalne, opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne, pomoc w postaci posiłku dla dzieci uczących się;
- ❖ kierowanie osób do domów pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca;
- ❖ świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania klienta;
- ❖ przyznawanie dodatków mieszkaniowych i energetycznych;
- ❖ świadczenie pracy socjalnej;
- ❖ pomoc rzeczowa,
- ❖ prowadzenie niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- ❖ aktywizacja społeczna i zawodowa klientów GOPS w ramach realizowanych projektów w tym projektu systemowego „ Aktywni Razem – aktywizacja osób bezrobotnych na terenie gminy Dąbrowice”;
- ❖ pomoc osobom niepełnosprawnym oraz kombatanom ;
- ❖ realizuje inne zadania wynikające z rozeznanych potrzeb społecznych.

Źródło: <http://www.dabrowice.pl/gmina-dabrowice/jednostki-organizacyjne/gops>

W ramach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowicach działają:

- Gmina Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy;
- Punkt Poradnictwa Specjalistycznego /porady prawne i terapia uzależnień/.

Źródło: <http://www.dabrowice.pl/gmina-dabrowice/jednostki-organizacyjne/gops>

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej Ośrodek realizuje następujące zadania:

1. zadania własne Gminy o charakterze obowiązkowym:

- a) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- b) sporządzanie, zgodnie z art. 16a, oceny w zakresie pomocy społecznej,
- c) udzielania schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- d) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- g) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- h) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego
- i) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- j) praca socjalna,
- k) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- l) dożywianie dzieci,
- m) sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- n) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- o) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- p) sporządzanie sprawozdawczości i przekazywanie jej województwu, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- q) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- r) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,

- s) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,

2. zadania własne gminy:

- a) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- b) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- c) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- d) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- e) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

3. zadania zlecone z zakresu administracji rządowej:

- a) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłuską żywiolową lub ekologiczną,
- b) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- c) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych także udzielanie schronienia posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a,
- d) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnianie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- e) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Świadczenia z pomocy społecznej obejmują:

1. świadczenia pieniężne:

- a) zasiłek stały,
- b) zasiłek okresowy,
- c) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- d) zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- e) pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- f) świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej

status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,

- g) wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd,

2. świadczenia niepieniężne:

- a) praca socjalna,
- b) bilet kredytowy,
- c) opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne,
- d) składki na ubezpieczenia zdrowotne,
- e) pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- f) sprawianie pogrzebu,
- g) poradnictwo specjalistyczne,
- h) interwencja kryzysowa,
- i) schronienie,
- j) posiłek,
- k) niezbędne ubranie,
- l) usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- m) specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- n) mieszkanie chronione,
- o) pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- p) opieka i wychowanie w rodzinie zastępczej i placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowicach udziela pomocy na podstawie kryteriów okolicznościowych i dochodowych, opisanych poniżej.

Kryteria okolicznościowe (art. 7 ustawy o pomocy społecznej):

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1. ubóstwa;
2. sieroctwa;
3. bezdomności;
4. bezrobocia;
5. niepełnosprawności;
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7. przemocy w rodzinie;

8. potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
9. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
10. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
11. trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
12. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
13. alkoholizmu lub narkomanii;
14. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
15. klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Kryteria dochodowe (art. 8 ustawy o pomocy społecznej):

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, przysługuje

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 634 zł, zwanej dalej „kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej”,
- osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 514 zł, zwanej dalej „kryterium dochodowym na osobą w rodzinie”,
- rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie zwanej dalej „kryterium dochodowym rodziny” – przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych powyżej w art. 7 pkt 2–15 lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej.

Należy zaznaczyć, że Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć kwoty, uprawniające do zasiłków okresowego i celowego.

W przypadku przyznawania pomocy finansowej w formie zasiłku stałego, zasiłku okresowego oraz zasiłku celowego, bierze się pod uwagę kryteria przedstawione poniżej.

Zasiłek stały przysługuje:

- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek celowy

W celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej może być przyznany zasiłek celowy.

- Zasiłek celowy może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.
- Osobom bezdomnym i innym osobom niemającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne.
- Zasiłek celowy może być przyznany w formie biletu kredytowanego.
- Zasiłek celowy może być przyznany również w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego.
- Zasiłek celowy może być przyznany również osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Specjalny zasiłek celowy, zasiłek okresowy i pomoc rzeczowa

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany:

- specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, który nie podlega zwrotowi;
- zasiłek okresowy, zasiłek celowy lub pomoc rzeczowa, pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku lub wydatków na pomoc rzeczową.

Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze

- Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych.

- Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie zamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.
- Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
- Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.
- Należy podkreślić, że Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

Inną formą wsparcia dla dzieci z rodzin o najniższych dochodach i zagrożonych wykluczeniem społecznym jest dożywianie dzieci. Zgodnie z wieloletnim programem wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014–2020, przyjętym Uchwałą Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r., do zadań gminy (wójta, burmistrza, prezydenta miasta) należy:

1. koordynowanie Programu w gminie;
2. przyznawanie wynikającej z Programu pomocy za pośrednictwem kierowników ośrodków pomocy społecznej;
3. przekazywanie kwartalnej informacji o realizacji Programu w gminie do właściwego wojewody.

Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych.

Ze środków przekazywanych w ramach Programu gminy udzielają wsparcia osobom spełniającym warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz spełniającym kryterium dochodowe w wysokości 150% kryterium, o którym mowa w art. 8 ww. ustawy. Ze środków przekazanych gminom z Programu udziela się wsparcia w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych w szczególności:

- dzieciom do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej,
- uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej,

- osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w szczególności osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym lub niepełnosprawnym

Zgodnie z programem w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń albo dziecko wyraża chęć zjedzenia posiłku, odpowiednio dyrektor szkoły lub przedszkola informuje ośrodek pomocy społecznej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ucznia lub dziecka o potrzebie udzielenia pomocy w formie posiłku.

W 2014 roku świadczenia w ramach zadań własnych zostały przyznane łącznie 214 osobom, które wchodziły w skład 114 rodzin o łącznej wartości 280 537 zł. Szczegółowy wykaz świadczeń społecznych przyznanych w 2014 roku przez GOPS w Dąbrowicach w ramach zadań własnych Gminy przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 12. Pomoc społeczna na terenie Gminy Dąbrowice – zadania własne miasta
(stan na dzień 31.12.2014 r.)**

Formy pomocy	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe ogółem, w tym:	10	104	45 162	10	15
- przyznany dla osoby samotnie gospodarującej	8	80	38 701	8	8
- pozostającej w rodzinie	2	24	6 461	2	7
Zasiłki okresowe ogółem	42	229	69 110	42	175
- w tym środki własne	0	0	0	0	0
Dotacja	42	229	69 110	42	175
Przyznane z powodu bezrobocia	30	165	53 908	30	111
Przyznane z powodu niepełnosprawności	5	16	5 942	5	34
Posiłek	102	13 456	39 438	48	219
- w tym dla dzieci	98	13 382	39 123	44	215
Usługi opiekuńcze ogółem	16	2747	13 735	16	20

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY DĄBROWICE NA
LATA 2016-2026

Sprawienie pogrzebu	2	2	3 836	2	2
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	0	0	0	0	0
Praca socjalna	86	-	57 145	82	275
Udzielenie schronienia	-	-	-	148	407
Zapewnienie posiłku	0	0	0	0	0
Zapewnienie niezbędnego ubrania	4	74	315	4	4
Skierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca Gminy w tym domu.	0	0	0	0	0
Razem	214	-	280 537	114	335

Źródło: Dane z GOPS w Dąbrowicach

W Tabeli 15 przedstawiono dane dotyczące rodzaju i skali pomocy społecznej w Gminie Dąbrowice, udzielonej przez GOPS. Najliczniejszą grupę beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Dąbrowicach w 2014 roku stanowiły osoby dotknięte ubóstwem – 233 osób. Na przestrzeni lat 2009 – 2014 liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa zmniejszyła się o 35,81%.

Drugim istotnym powodem wsparcia udzielanego przez GOPS w Dąbrowicach było bezrobocie – 217 osób, trzecim potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności – 170 osoby, zaś czwartym długotrwała lub ciężka choroba – 158 osób.

Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej mogą korzystać zarówno z pomocy finansowej, jak i rzeczowej.

Tabela 13. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Dąbrowicach

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin						Liczba osób w tych rodzinach					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ubóstwo	113	102	86	78	69	0	363	654	303	277	243	233
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	3	1	1	1	1	0	3	1	1	1	1	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	4	5	10	11	15	34	12	19	37	38	51	170
Bezrobocie	71	65	62	668	71	65	237	234	237	245	242	217
Niepełnosprawność	13	13	11	19	24	31	56	54	51	61	70	103
Długotrwała lub ciężka choroba	34	31	25	31	45	56	79	76	74	82	108	158
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym:	16	14	13	10	10	17	81	76	78	45	35	92
- rodziny niepełne	8	14	9	3	2	8	24	76	37	7	5	32
- rodziny wielodzietne	7	0	4	7	8	7	53	0	41	38	30	59

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin						Liczba osób w tych rodzinach					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Alkoholizm	8	6	7	10	11	17	17	14	19	24	25	38
Narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0	2	1	4	0	0	0	6	1	4
Przemoc w rodzinie	0	0	1	0	1	2	0	0	4	0	3	3
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa	7	1	2	1	0	0	25	6	9	2	0	0
Trudności w integracji osób które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Dane GOPS w Dąbrowicach

Jednym z rodzajów pomocy materialnej dla rodzin z terenu Gminy Dąbrowice są **dotatki mieszkaniowe**, których zasady przyznawania zostały określone w ustawie z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych. Dodatek mieszkaniowy przysługują:

- najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych;
- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego;
- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach stanowiących ich własności i właścicielom lokali mieszkalnych;
- innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem;
- osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zmienny albo socjalny.

Oczywiście, poza wyżej wymienionymi, należy jeszcze spełnić aspekt finansowy, mianowicie: dodatek mieszkaniowy przysługują osobom, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku mieszkaniowego nie przekracza 175% kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i 125% tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym, obowiązującej w dniu złożenia wniosku.

Poza dodatkiem mieszkaniowym mieszkańcy mogą za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Dąbrowicach ubiegać się o **dodatek energetyczny**. Wysokość dodatku uzależniona jest od zużycia energii elektrycznej oraz średniej ceny energii elektrycznej. Maksymalna wartość przyznanego dodatku wynosi 30% iloczynu dwóch powyższych zmiennych. Wynika to bezpośrednio z ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku o Prawie Energetycznym (Dz.U.1997 Nr 54 poz. 348). O dodatek ten ubiegać się mogą, w myśl ustawy odbiorcy wrażliwi energii elektrycznej. Czyli osoby którym przyznano dodatek mieszkaniowy, która jest stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkuje w miejscu dostarczania energii elektrycznej.

Równoległe do działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowicach, Urząd Gminy w Dąbrowicach zapewnia możliwość pozyskania niżej wymienionych dodatków i świadczeń.

Fundusz alimentacyjny, który utworzono na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz. U. z 2015r. poz. 859 ze zm.). Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych z funduszu alimentacyjnego, zasady i tryb postępowania w sprawach przyznawania i wypłacania świadczeń oraz reguluje

działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych. Fundusz przeznaczony jest do zabezpieczania wypłacania alimentów, których płatnicy okazali się niewypłacalni lub uchylają się od ich płacenia. Świadczenia przysługują osobie uprawnionej do ukończenia przez nią 18 roku życia albo w przypadku, gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia, a także w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności – wówczas świadczenie przyznawane jest bezterminowo. Drugim warunkiem otrzymania pomocy jest uzyskanie dochodu w przeliczeniu na jednego członka w rodzinie, nie przekraczającego kwoty 725,00 zł.

Świadczenia rodzinne obejmujące zasiłek rodzinny oraz dodatek do zasiłku rodzinnego, świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka, które mają na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Zasiłek rodzinny przysługuje jeżeli:

- dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 674,00 zł od 01.11.2015,
- w przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje jeżeli dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 764,00 zł od 01.11.2015.

Wypłata świadczeń rodzinnych na dzieci uczące się w szkołach ponadgimnazjalnych uzależniona jest od doręczenia zaświadczenia szkolnego lub oświadczenia potwierdzającego fakt kontynuowania nauki w roku szkolnym 2015/2016, co powoduje konieczność dopełnienia przez wnioskodawcę warunku określonego w otrzymanej decyzji. W przypadku wystąpienia zmian w liczbie członków rodziny, uzyskania dochodu lub innych zmian mających wpływ na prawo do świadczeń rodzinnych wnioskodawca jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia o tym organu wypłacającego świadczenia rodzinne.

3.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Dąbrowice

3.2.1. Rodzina

Rodzina jest społecznością powołaną do wzbudzania i rozwoju życia jednostkowego, a jednocześnie jest podstawą życia społecznego, ponieważ dostarcza społeczeństwu nowych członków i najpełniej kształtuje człowieka. Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone jest opieką i ma możliwość zaspokajania swoich potrzeb. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie, w systemie cenionych wartości, na pierwszy plan wysuwane jest szczęście i dobro dziecka, które daje równocześnie szczęście rodzicielskie i małżeńskie. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych.

Problemy występujące w takiej rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Dysfunkcje takie jak alkoholizm, narkomania, przemoc, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych stanowią główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy problem długotrwałego bezrobocia, czy ubóstwa. Są one najczęściej przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Dokonujące się zmiany, postęp, szybsze tempo życia, niosące za sobą wiele pozytywnych skutków, często pogłębiają wiele negatywnych zjawisk, takich jak: bezrobocie, uzależnienia, przestępczość, które są niejednokrotnie przyczynami rozpadu rodziny.

W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi, moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny problemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać i wspomagać, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

Stosowane rozwiązania powinny opierać się na współpracy różnych podmiotów wsparcia społecznego po to, by udzielona pomoc była kompleksowa i dawała jak największe

prawdopodobieństwo rozwiązania problemów rodzin dysfunkcyjnych. W tych działaniach należy uwzględnić nie tylko wsparcie finansowe, ale również pomoc psychologów, asystentów rodziny, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych czy policji, którzy pomogą walczyć z trudnościami i rozwijać umiejętności opiekuńczo-wychowawcze rodzin. Ważna jest również integracja rodzin, zapewnienie im możliwości wspólnego spędzania czasu i budowania więzi rodzinnych.

3.2.2. Bezrobocie

Mieszkańcy Gminy Dąbrowice znajdują zatrudnienie głównie w podmiotach gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy oraz w pobliskich miejscowościach. Oferowana na rynku pracy liczba miejsc jest niewystarczająca w stosunku do liczby osób potrzebujących pracy. Na terenie Gminy występuje znaczne bezrobocie strukturalne. Kierunki kształcenia w placówkach ponadgimnazjalnych są nieadekwatne do aktualnych potrzeb rynku pracy – brak przygotowania osób w zawodach technicznych, co powoduje w kolejnych latach trudności w znalezieniu pracy. Duże znaczenie ma również niechęć części osób bezrobotnych do podjęcia pracy oraz niedopasowanie wykształcenia części osób do potrzeb rynku pracy, np. duża liczba osób z wykształceniem wyższym humanistycznym (pedagogika, filozofia, historia) przy znikomym zapotrzebowaniu rynku.

Zgodnie z danymi GUS, w latach 2008-2014 na terenie Gminy Dąbrowice liczba bezrobotnych fluktuowała, jednak na koniec roku 2014 zrównała się z liczbą osób bezrobotnych z roku 2008. W 2014 roku na terenie Gminy zarejestrowane było 126 osób bezrobotnych, co w porównaniu do roku 2011 (z największym odnotowanym bezrobociem) bazowego daje spadek w wysokości 12,5%. Wśród osób pozostających bez pracy w roku 2014 przeważały kobiety, ich udział oscylował na poziomie 50,79%. Ze względu na spadek liczby mieszkańców i wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym, udział osób bezrobotnych na poziomie 10,6%, w porównaniu do toku 2013 (12,4) jest pozytywnym objawem.

Tabela 14. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Dąbrowice w latach 2008-2014

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
Ogółem	126	130	129	144	133	147	126
mężczyźni	58	66	57	64	58	71	62
kobiety	68	64	78	80	75	76	64
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci							

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	10,7	10,8	10,6	11,9	11,1	12,4	10,6
mężczyźni	9,2	10,3	8,7	9,8	8,9	11,1	9,8
kobiety	12,5	11,4	12,8	14,4	13,6	13,9	11,6

Źródło: Dane GUS

Analizując informacje z PUP należy zauważyć, że odnotowano spadek liczby osób bezrobotnych w roku 2014, w stosunku do roku bazowego (2009) wynoszący 6,15%. Widoczny jest również spadek liczby bezrobotnych osób z prawem do zasiłku, oznacza to dużą wielkość osób bezrobotnych w długim okresie czasu lub absolwentów.

Tabela 15. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Dąbrowice

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób bezrobotnych ogółem, w tym:	130	129	144	133	147	126
kobiety	64	72	80	75	76	64
mężczyźni	66	57	64	58	71	62
Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku	37	19	18	13	8	9
Liczba bezrobotnych absolwentów	12	13	14	10	16	8
Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	5	2	4	3	3	3
Liczba osób bezrobotnych wg wieku						
-18-24 lata	38	42	44	39	49	37
- 25-34 lata	41	40	46	46	40	35
- 35-44 lata	25	25	33	28	34	31
- 45-54 lata	21	13	14	13	17	11
- 55-59 lata	5	8	6	7	6	10

- 60 i więcej	0	1	1	0	1	2
Liczba osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy (w miesiącach)						
-do 1	16	16	26	9	11	9
-1-12	75	72	70	65	82	55
-12-24	19	24	30	33	22	31
- pow. 24	20	17	18	26	32	31
Liczba osób bezrobotnych wg wykształcenia						
- wyższe	5	8	5	7	5	4
- policealne i średnie zawodowe	26	27	33	24	32	24
- średnie ogólnokształcące	10	15	17	23	18	15
- zasadnicze zawodowe	46	45	46	47	49	47
- gimnazjalne i poniżej	43	34	43	32	43	36

Źródło: Dane PUP

Analizując strukturę bezrobocia na terenie Gminy Dąbrowice, należy zauważyć, że:

- ❖ Większość bezrobotnych stanowiły kobiety, udział wyniósł 50,79%;
- ❖ Na przestrzeni analizowanego okresu wzrosła liczba osób nie posiadających pracy dłużej niż rok, najpewniej jest to wynikiem niedostosowanych kompetencji bezrobotnych do oczekiwań potencjalnych pracodawców;
- ❖ Wzrosła liczba osób pozbawionych pracy po 50 roku życia, problem dyskryminacji pracowniczej osób starszych nie jest tylko problemem który dotyka Gminę Dąbrowice jest to sytuacja spotykana w całym kraju;
- ❖ Wyjątkowo wysoki udział wśród grupy osób bezrobotnych osób w przedziale wiekowym 18-34 (57,14%). Ponad 50% osób pozostających bez pracy to osoby młode, tak wielki udział tej grupy wiekowej w strukturze osób bezrobotnych może wynikać ze złego wyboru ścieżki zawodowej (wybór kierunku nauczania, który na rynku wykazuje tendencję przesytu), bądź też brak wykształcenia kierunkowego (ukończenie szkoły podstawowej bądź tylko gimnazjum).

Osoby bezrobotne są drugą pod względem liczebności grupą beneficjentów pomocy społecznej Gminy Dąbrowice. W ramach działań wspomagających osoby bezrobotne, GOPS organizuje projekty ze środków unijnych, współpracuje z PUP i organizacjami społecznymi

o zbieżnym profilu działania. Oczekiwany w wyniku realizacji odpowiedniej strategii rozwój przedsiębiorczości na terenie Gminy przyczyni się do powstawania nowych miejsc pracy, a tym samym do zmniejszania bezrobocia i spadku liczby osób bezrobotnych korzystających obecnie z pomocy GOPS. Tym samym, Gmina będzie mogła część zaoszczędzonych środków finansowych przeznaczyć na inne zadania związane z pomocą społeczną lub np. cele inwestycyjne.

3.2.3. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność jest jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata, który wiąże się z obniżeniem sprawności funkcji fizycznych, psychicznych bądź umysłowych. Z niepełnosprawnością fizyczną często wiąże się tzw. niepełnosprawność społeczna, czyli niezdolność do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Do tej grupy zaliczamy alkoholików, narkomanów i byłych więźniów.

Osoby niepełnosprawne spotykają się na co dzień z wieloma barierami, takimi jak bezrobocie, bariery architektoniczne i komunikacyjne, utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji oraz izolacją społeczną.

Na terenie Gminy Dąbrowice nieliczne budynki użyteczności publicznej posiadają udogodnienia architektoniczne dla osób niepełnosprawnych. Potrzebne są działania i inwestycje mające na celu zniesienie barier architektonicznych, zmniejszając w ten sposób wykluczenie społeczne niepełnosprawnych mieszkańców Gminy. Poza budynkami użyteczności publicznej ograniczenia dla osób niepełnosprawnych występują na terenie obiektów handlowych i usługowych oraz braku sygnalizacji świetlnej dostosowanej do potrzeb osób niewidomych.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014-2020 przyjęty przez Radę Powiatu w Kutnie określa cele operacyjne, poprzez które możliwe będzie osiągnięcie celu strategicznego:

Podniesienie świadomości społecznej dotyczącej problemów niepełnosprawnych mieszkańców powiatu kutnowskiego, a także zapewnienie tym osobom godnego życia i możliwości pełnego oraz równoprawnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Cele te to:

1. Stworzenie korzystnych warunków w środowisku lokalnym na rzecz aktywnego i samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych.
2. Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.

3. Aktywizacja zawodowa, zatrudnienie i przeciwdziałanie skutkom bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.
4. Ułatwianie dostępu osobom niepełnosprawnym do rehabilitacji medycznej w pomocy terapeutycznej.
5. Wyrównywanie szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z danymi GOPS w Gminie Dąbrowice, niepełnosprawni tworzą piątą pod względem liczebności grupę beneficjentów pomocy społecznej. W latach 2013-2014 liczba osób niepełnosprawnych w Dąbrowicach powiększyła się – przyrost o 5,69%. W 2014 większość, bo aż 63,23% osób niepełnosprawnych stanowiły kobiety.

Tabela 16. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Dąbrowicach z powodu niepełnosprawności

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób niepełnosprawnych, w tym:	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	211	223
Kobiet	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	137	141
Mężczyzn	Bd.	Bd.	Bd.	Bd.	74	82

Źródło: Dane GOPS w Dąbrowicach

3.2.4. Uzależnienia

ALKOHOLIZM

Alkoholizm jest zaburzeniem polegającym na utracie kontroli nad ilością spożywanego alkoholu. Nadużywanie alkoholu jest ważnym problemem społecznym, który często prowadzi do wzrostu przestępczości i przemocy w rodzinie, ale także do innych zakłóceń życia rodzinnego. Efektem tego uzależnienia może być także izolacja społeczna, problemy finansowe i problemy z prawem. Problem ten dotyka coraz większą grupę ludzi, również młodzież i dzieci w wieku szkolnym. Przeciwdziałanie temu zjawisku musi opierać się na długofalowych i wielokierunkowych działaniach.

Wsparcie materialne i rzeczowe oraz pracę socjalną (w tym poradnictwo, terapię indywidualną, kampanie informacyjne i profilaktyczne) na rzecz osób z problemem alkoholowym zajmują się:

- ❖ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- ❖ Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin;
- ❖ Gminna Komisja do spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- ❖ Zespół Szkół;
- ❖ Policja.

Dane zaprezentowane w poniższej tabeli ewidentnie dowodzą coraz większej świadomości związanej z uzależnieniem alkoholowym. Wzrost osób dobrowolnie zgłaszających się osób wraz z zerową wartością osób skierowanych na przymusowe leczenie jest dowodem powyższych słów.

Tabela 17. Liczba rodzin dotkniętych alkoholizmem korzystających z pomocy GOPS w Dąbrowicach

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba udzielonych porad prawnych	brak danych	80	120	63	46	56
Liczba udzielonych porad psychologicznych	brak danych	167	121	210	269	222
Liczba osób zgłoszonych na Komisję	12	6	4	3	9	13
Liczba osób, które zgłosiły się na wezwanie	6	5	3	2	5	9
Liczba osób, które podjęły leczenie dobrowolnie	4	1	1	2	5	9
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	5	5	3	2	4	0
Liczba osób korzystających z różnych form terapii	12	12	4	3	9	9
Liczba dzieci korzystających z programów profilaktycznych w szkołach	0	0	0	0	0	0
Liczba dzieci korzystających z różnych form wypoczynku	0	0	0	0	0	0

Źródło: Dane GOPS w Dąbrowicach

NARKOMANIA

Terminem narkomania określa się stan uzależnienia od środków odurzających. Pojęcie to obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale także stosowanie wszelkich środków wywołujących euforię odurzającą. Nawykowe odurzanie się narkotykami staje się zjawiskiem masowym i groźnym dla zdrowia i życia (nadużywanie silnych środków narkotycznych prowadzi do śmierci, samobójstw na skutek przyjmowania różnych substancji) i dla mienia społeczeństwa (rozboje, rabunki, kradzieże popełnione w celu zdobycia pieniędzy na zaspokojenie głodu narkotycznego).

Realizatorami działań z zakresu przeciwdziałania narkomanii na terenie Gminy Dąbrowice są następujące jednostki:

- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** obejmuje pomocą socjalną rodziny, mające m.in. problemy z narkotykami;
- **Policja;**
- **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;**
- **Zespół Szkół w Dąbrowicach.**

Dane pozyskane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowicach nie odnotowały przypadku osób objętych problemem narkomanii na terenie Gminy.

Tabela 18. Liczba rodzin dotkniętych narkomanią korzystających z pomocy GOPS w Dąbrowicach

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	0	0	0	0	0	0
Liczba osób w tych rodzinach	0	0	0	0	0	0

Źródło: Dane GOPS w Dąbrowicach

INNE UZALEŻNIENIA

Wśród uzależnień możemy wyróżnić także:

- **uzależnienie od dopalaczy**, które młodzież może zakupić przez Internet. Dopalacze mają działanie psychoaktywne, wywołują w organizmie określone stany – odurzenia, pobudzenia, euforii, halucynacje. Negatywne skutki stosowania dopalaczy obejmują: bóle głowy, bóle w klatce piersiowej, zaburzenia rytmu serca, bezsenność, problemy z koncentracją, stany lękowe, zawał serca, udar mózgu, stany agresji, które mogą zakończyć się próbą samobójstwa lub zabójstwa, śpiączką, niewydolnością nerek, wątroby.
- **uzależnienie od komputera i gier komputerowych**, które najczęściej dotyczy dzieci i młodzieży, powoduje, że osoby uzależnione często nie potrafią odróżnić rzeczywistości od fikcji. Do negatywnych skutków zaliczamy również: stopniowy zanik więzi rodzinnych, utrudniony rozwój intelektualny, osłabioną siłę woli, osobowość i wrażliwość moralną oraz zaniedbywanie obowiązków szkolnych i domowych.
- **uzależnienie od hazardu**, polega na częstym, powtarzającym się uprawianiu hazardu, który zaczyna kontrolować życie chorego i prowadzi do zaniedbania jego społecznych, zawodowych i rodzinnych zobowiązań. W miarę postępowania choroby zwiększa się izolacja społeczna. Pojawia się poczucie winy i wstydu, a chory zaczyna ukrywać swoje uzależnienie. Gracz czuje konieczność natychmiastowego zaspokajania własnych potrzeb, co może prowadzić do aktów przemocy i przestępstw dokonywanych w celu zdobycia środków do gry.

Aktualnie system pomocy osobom uzależnionym na terenie Gminy Dąbrowice oparty jest głównie na działaniach GOPS i jednostek oświatowych.

3.2.5. Ubóstwo

Ubóstwo definiuje się na podstawie tzw. kryterium dochodowego. Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do pomocy osobom i rodzinom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej na podstawie kryterium dochodowego. Wśród powodów ubóstwa wyróżniamy między innymi bezrobocie, uzależnienia i niechęć do podejmowania stałej pracy.

Ośrodek Pomocy Społecznej zobowiązany jest udzielić wsparcia osobom żyjącym na poziomie minimum socjalnego.

Zgodnie z danymi GOPS w Gminie Dąbrowice, ubóstwo tworzy pierwszą pod względem liczebności grupę beneficjentów pomocy społecznej. W latach 2009-2014 liczba rodzin objętych pomocą GOPS w Dąbrowicach zmalała z 113 do 70 (38,05%).

Tabela 19. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Dąbrowicach, które spełniły kryterium do uzyskania pomocy

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	113	102	86	78	69	70
Liczba osób w tych rodzinach	363	354	303	277	243	233

Źródło: Dane GOPS w Dąbrowicach

3.2.6. Bezdomność

Za osobę bezdomną uważa się osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

W latach 2009-2014 liczba dotkniętych problemem bezdomności korzystających z pomocy GOPS na terenie Gminy Dąbrowice spadła i w roku 2014 osiągnęła wynik 1 osoby.

Tabela 20. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Dąbrowicach z powodu bezdomności

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób bezdomnych, w tym:	3	2	2	1	1	1
- kobiety	0	0	0	0	0	0

- mężczyźni	3	2	2	1	1	1
- niepełnosprawni	0	0	0	0	0	0

Źródło: Dane GOPS w Dąbrowicach

3.2.7. Przemoc w rodzinie

Przemocą w rodzinie można najogólniej określić zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Do najczęstszych przyczyn przemocy należą: alkoholizm, konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, rozwody, upadek dobrych obyczajów w rodzinach. Ofiarami przemocy są zazwyczaj kobiety, dzieci, osoby starsze, rzadziej mężczyźni. Wśród form przemocy, oprócz przemocy fizycznej (która polega na różnej gamie form zachowania o różnym stopniu nasilenia np. wymierzaniu policzków, biciu, kopaniu itp.), mamy do czynienia np. z przemocą:

- seksualną - zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych (gwałt, zmuszanie do oglądania filmów, zdjęć pornograficznych itd.)
- psychiczną – słowne lub niewerbalne groźby użycia przemocy wobec osoby lub tego, co do niej należy, ten rodzaj przemocy przejawia się m.in. w zastraszaniu, poniżaniu, ubliżaniu, szantażowaniu itp.

Przemoc może także przyjąć dwa różne rodzaje:

- przemoc gorąca – charakteryzuje się agresją słowną i fizyczną, związana jest z odreagowywaniem emocji na osobach najbliższych.
- przemoc chłodna – jest pozbawiona gwałtownych wybuchów, emocji, przypomina raczej realizację z góry zaplanowanego scenariusza, często stosowana w imię fałszywie pojmowanych „wyższych celów” np. konsekwentnego wychowywania dziecka.

Źródło: ms.gov.pl

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem występującym dużo częściej, niż mówią o tym oficjalne statystyki. Działania zespołu interdyscyplinarnego powołanego do walki z tym zjawiskiem są nastawione na zwiększenie pomocy ofiarom przemocy. Wpływ na wykrywalność będzie miała między innymi większa świadomość mieszkańców Gminy co do możliwości i sposobów reagowania na przemoc oraz większa wiedza na temat zjawiska, która wpłynie na zmianę stereotypów, ukształtowanie wrażliwości społecznej oraz umiejętność rozpoznawania sytuacji przemocy w rodzinie. Nie bez znaczenia jest dostępność i oferta usług specjalistycznych dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie.

Przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie na terenie Gminy Dąbrowice zajmują się:

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy w Dąbrowicach;
- 2) Zespół interdyscyplinarny;
- 3) Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin;
- 4) Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 5) Zespół Szkół;
- 6) Policja.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 przyjęty uchwałą nr 285/XLVI/14 w dniu 5 listopada 2014 roku, przez Radę Powiatu w Kutnie nakłada na Gminę następujące obowiązki:

- Udostępnienie rodzinom, w których występuje przemoc, pomocy psychospołecznej i prawnej poprzez:
 - Punkt informacyjno-konsultacyjny;
 - Schroniska dla ofiar przemocy domowej;
 - Ośrodków interwencji kryzysowej;
 - Telefonów zaufania;
 - Programów środowiskowych.
- Inicjowanie powstawania i wspieranie:
 - Organizacji społecznych pomagających ofiarom przemocy domowej;
 - Grup wsparcia dla ofiar przemocy domowej.

Tabela 21. Dane dotyczące bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy Dąbrowice

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba ofiar przemocy domowej, w tym:	brak danych	brak danych	brak danych	3	3	7
- kobiety	brak danych	brak danych	brak danych	2	3	4
- mężczyźni	brak danych	brak danych	brak danych	1	0	2
- dzieci	brak danych	brak danych	brak danych	0	0	1
Liczba sprawców przemocy domowej, w tym:	brak danych	brak danych	brak danych	3	3	7
- kobiety	brak danych	brak danych	brak danych	1	-	2
- mężczyźni	brak danych	brak danych	brak danych	2	3	5
- dzieci	brak danych	brak danych	brak danych	-	-	-
Liczba interwencji domowych, w tym:	108	114	74	65	74	69

- dotyczących przemocy w rodzinie	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	brak danych	brak danych	brak danych	3	3	7
Liczba przestępstw, w tym:	10	9	9	4	6	7
- kradzież rzeczy obcej	2	5	3	3	4	3
- kradzież z włamaniem	8	4	6	1	2	4
- rozboje	0	0	0	0	0	0
- bójki i pobicia	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
- uszczerbek na zdrowiu	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych

Źródło: Komisariat Policji w Krośniewicach

3.2.8. Osoby starsze

Starość i starzenie się – to pojęcia, które nie zostały jeszcze jednoznacznie zdefiniowane, zarówno przez nauki biologiczne jak i społeczne. Pierwsze z tych pojęć traktowane jest jako zjawisko, faza życiowa, drugie natomiast jest procesem.

Za podstawowe cechy starości uważa się: znaczny spadek zdolności adaptacyjnych człowieka w wymiarze biologicznym, psychospołecznym, postępujące ograniczenie ruchowe i samodzielności życiowej, stopniowe nasilenie się zależności od otoczenia.

Najważniejszymi problemami osób starszych są: samotność, choroba, inwalidztwo, życie w ubóstwie i poczucie nieprzydatności. Wszechobecny „kult młodości” prowadzi do marginalizacji osób starszych jako zbiorowości i stopniowego eliminowania ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego.

Według danych epidemiologicznych, ok. 95% Polaków starzeje się w sposób niefizjologiczny, wraz z wiekiem pojawia się niedołężność, niedowidzenie, głuchota, otępienie, niesprawność ruchowa.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) za początek starości uznaje 60 rok życia. Wyróżnia trzy zasadnicze etapy starości:

- 60 – 75 r. ż. – wiek podeszły (tzw. wczesna starość);
- 75 – 90 r. ż. – wiek starchy (tzw. późna starość);
- 90 r. ż. i powyżej – wiek sędziwy (tzw. długowieczność).

Z danych GUS wynika, że w roku 2014 na terenie Gminy Dąbrowice mieszkało 496 osób starszych, z czego większość – około 59,48% stanowiły kobiety.

Tabela 22. Osoby starsze na terenie Gminy Dąbrowice w 2014 r.

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
60-64 lata	124	59	65
65-69 lat	108	50	58
70-74 lata	70	28	42
75-79 lat	66	22	44
80-84 lata	67	27	40
Powyżej 85	61	15	46
Razem	496	201	295

Źródło: Dane GUS

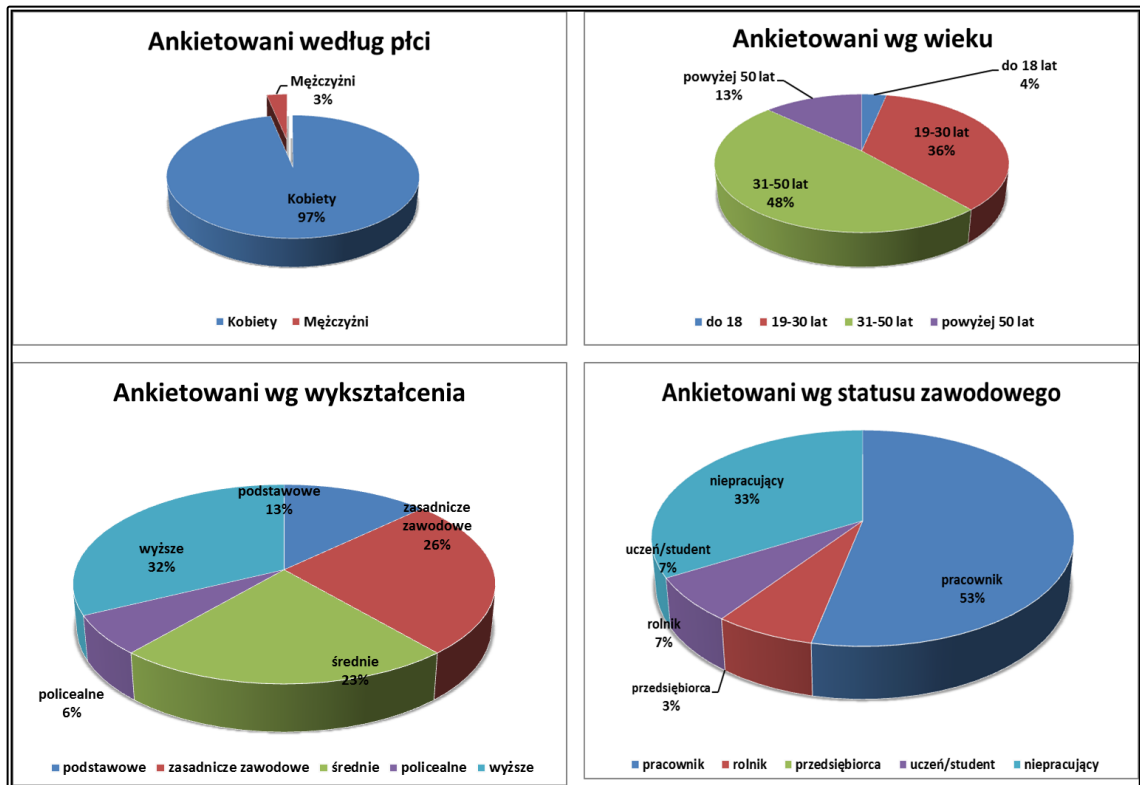
Zmiany społeczne, które zaszły w ostatnich latach: osłabienie więzi rodzinnych i brak zainteresowania rodziny losami osób starszych oraz osłabienie więzi sąsiedzkich – większość ludzi nie zna swoich sąsiadów lub nie utrzymuje z nimi bliższych kontaktów, prowadzą do wykluczenia i wzrostu zjawiska osamotnienia osób starszych. Seniorzy w Gminie Dąbrowice mogą korzystać z zajęć integracyjnych i aktywizacyjnych w Klubie Seniora jednak mimo to część z nich boryka się z problemem samotności.

3.3. Wyniki badania ankietowego

W sierpniu i wrześniu 2015 r. przeprowadzono ankietę wśród mieszkańców Gminy Dąbrowice w celu zdiagnozowania problemów społecznych Gminy. Ankieta składała się z 13 pytań dotyczących strefy społecznej, w których poproszono ankietowanych o wyrażenie opinii na temat sytuacji społecznej mieszkańców Gminy. Pytania dotyczyły następujących obszarów: ubóstwa, niepełnosprawności, dostępu do służby zdrowia, osób starszych, uzależnień oraz przemocy domowej. Ze względu na niską frekwencję, poniższe wyniki mają charakter pogładowy i nie odzwierciedlają w pełni sytuacji w Gminie Dąbrowice

Pośród osób, które zdecydowały się wziąć udział w ankiecie, większość bo aż 97% stanowiły kobiety, zaledwie jeden mężczyzna wziął udział w badaniu. Większość z ankietowanych ukończyła 30 rok życia i charakteryzowała się wykształceniem średnim i wyższym oraz posiadała status osoby zatrudnionej.

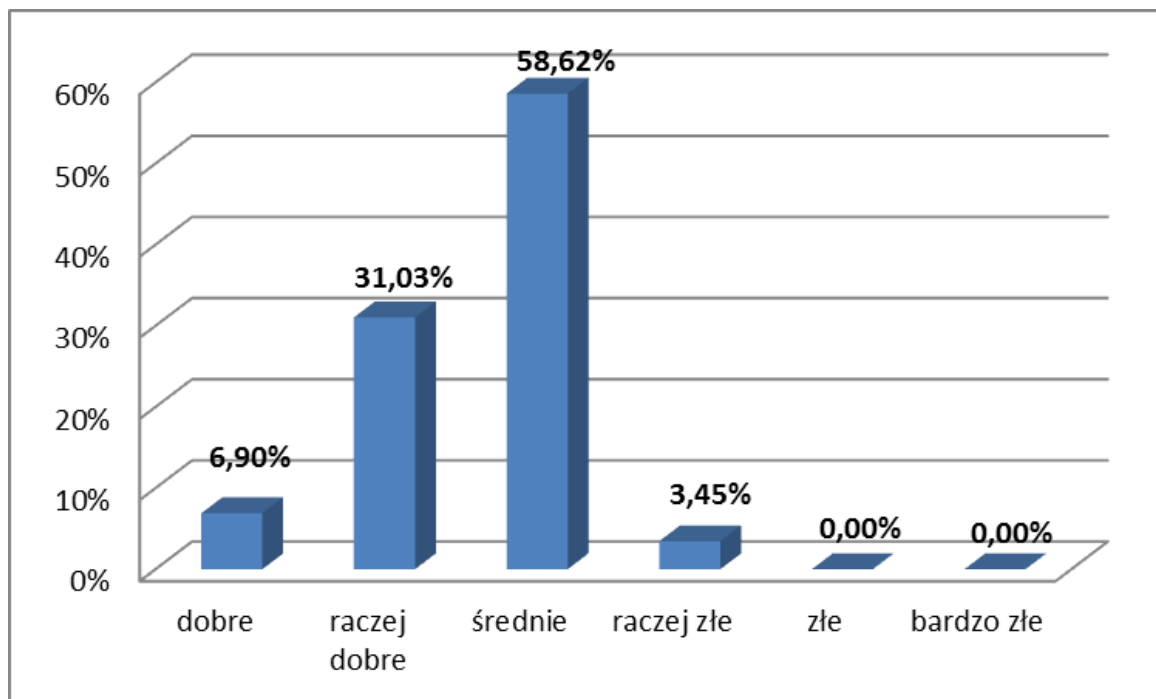
Wykres 5. Charakterystyka ankietowanych mieszkańców Gminy Dąbrowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Poniżej przedstawiono wykres kształtowania się odpowiedzi na pytanie o warunki życia mieszkańców Gminy. Zaledwie 6,9% mieszkańców deklaruje, że w gminie żyje im się dobrze. Najwięcej osób, bo aż 58,62% zdefiniowało standard życia w Gminie jako średni. Jest to doskonały punkt wyjścia do wprowadzenia zmian i polepszenia warunków życia mieszkańców.

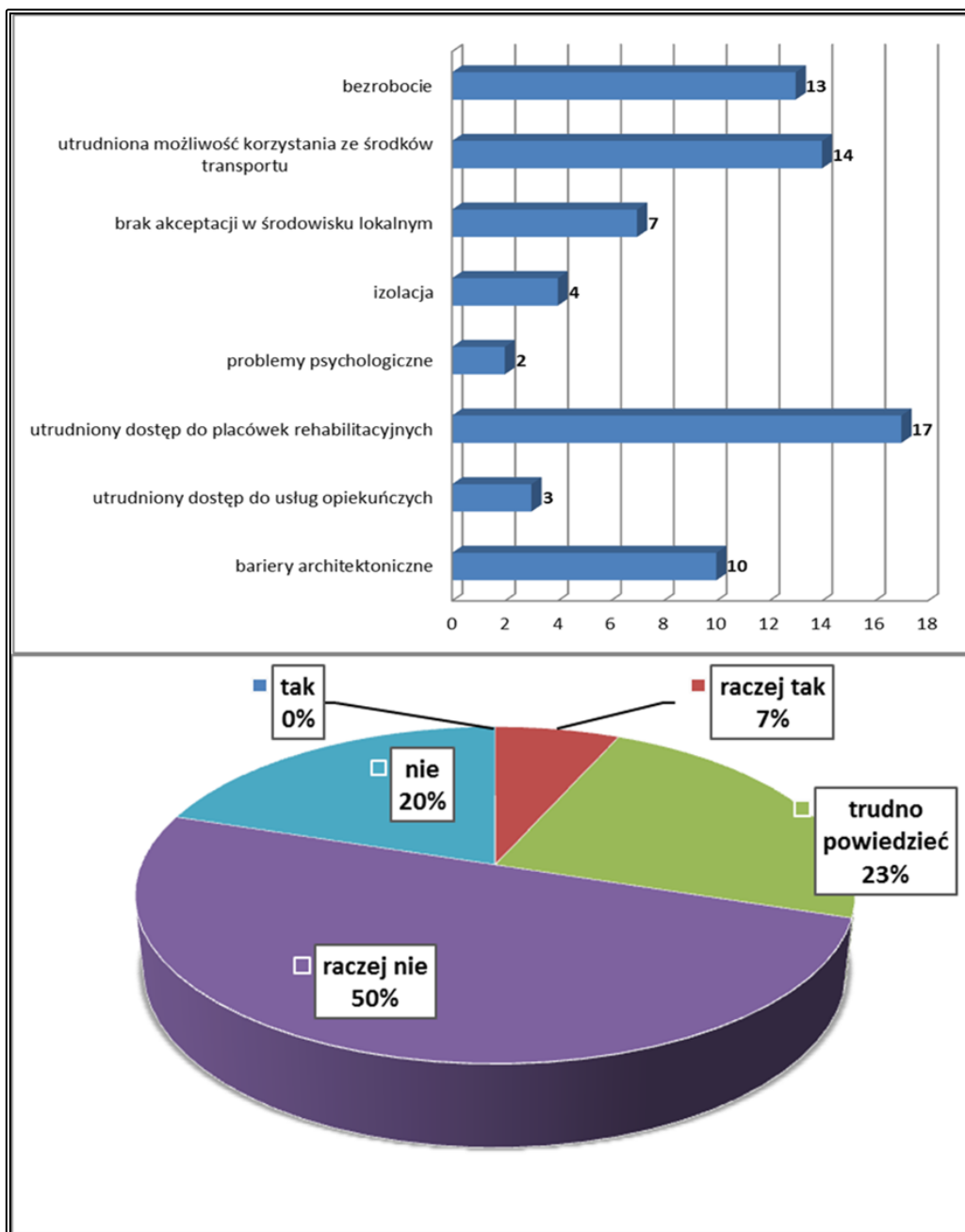
Wykres 6. Odpowiedzi na pytanie o aktualne warunki życia mieszkańców Gminy Dąbrowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

W kolejnym pytaniu ankietowani mieli wskazać najczęstsze problemy, z którymi borykają się niepełnosprawni mieszkańcy Gminy Dąbrowice. Najwięcej wskazań dotyczyło utrudnionego dostępu do placówek rehabilitacyjnych, utrudnienia możliwości korzystania ze środków transportu, bezrobocie oraz bariery architektoniczne. Połowa z ankietowanych mieszkańców Gminy Dąbrowice uważa, że pomoc oferowana niepełnosprawnym nie jest wystarczająca, zaledwie 7% uważa oferowaną pomoc za raczej odpowiednią.

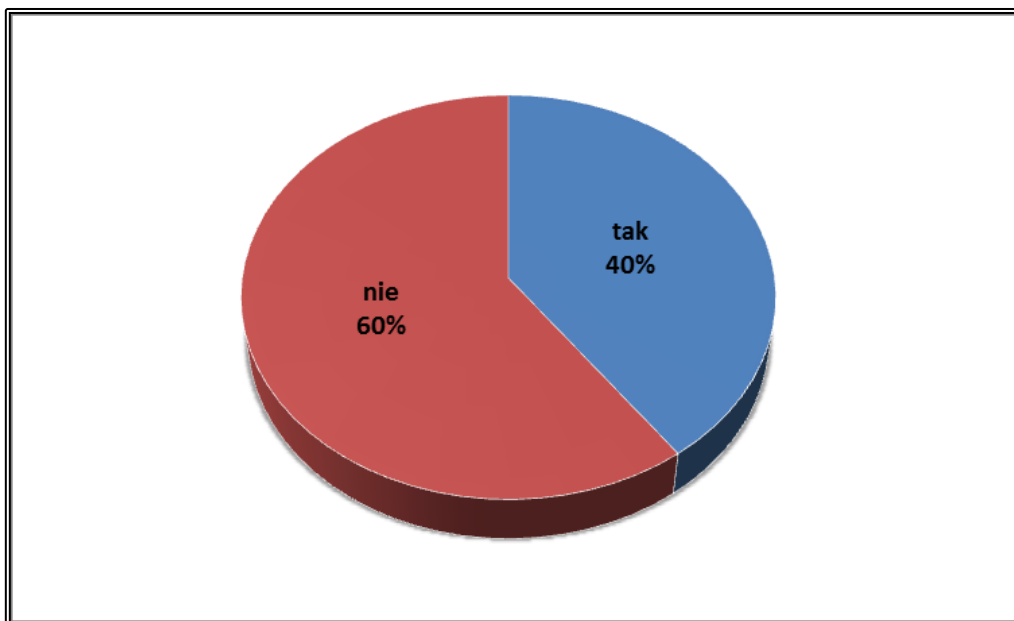
Wykres 7. Odpowiedzi na pytanie o problemy, które najczęściej spotykają osoby niepełnosprawne oraz o ofertę pomocy dla osób niepełnosprawnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Sześćdziesiąt procent pośród ankietowanych deklaruje, że dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie Gminy nie jest wystarczający. W uszczegółowieniu do tego pytania ankietowani uskarżają się na brak lekarzy specjalistów z dziedziny: ginekologii, okulistyki, kardiologii, neurologii, stomatologii, ortopedii i rehabilitacji.

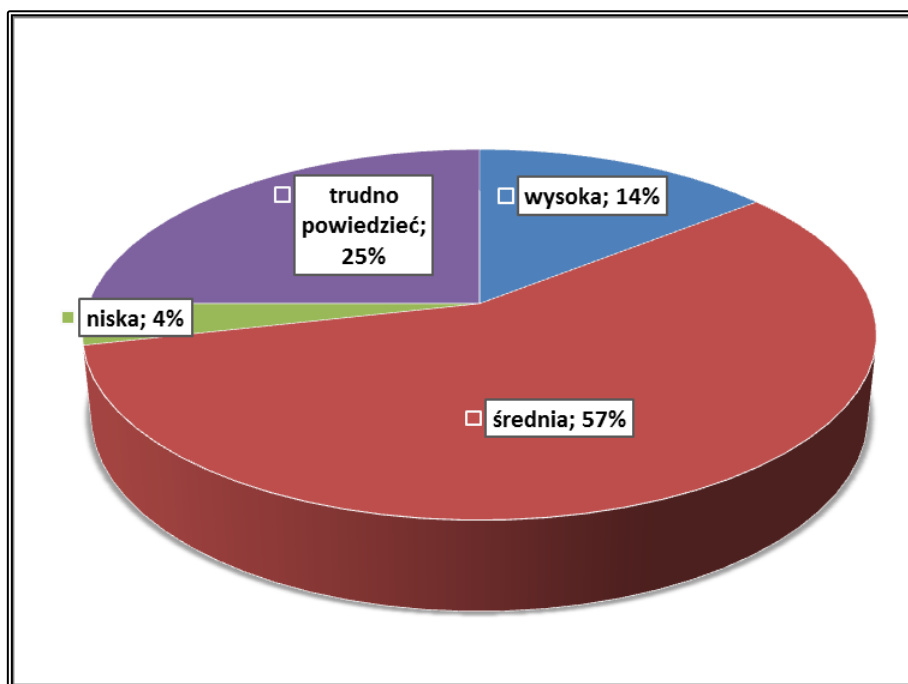
Wykres 8. Odpowiedzi na pytanie czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie Gminy jest wystarczający

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Kolejnym pytaniem jakie zostało przedstawione ankietowanym dotyczyło skali problemu uzależnień na terenie Gminy Dąbrowice. Zaledwie 4% ankietowanych oceniło problem związany z uzależnieniami jako niski, o niskiej skali. Najwięcej, bo aż 57% ankietowanych, zauważa skalę problem i ocenia ją jako średnią.

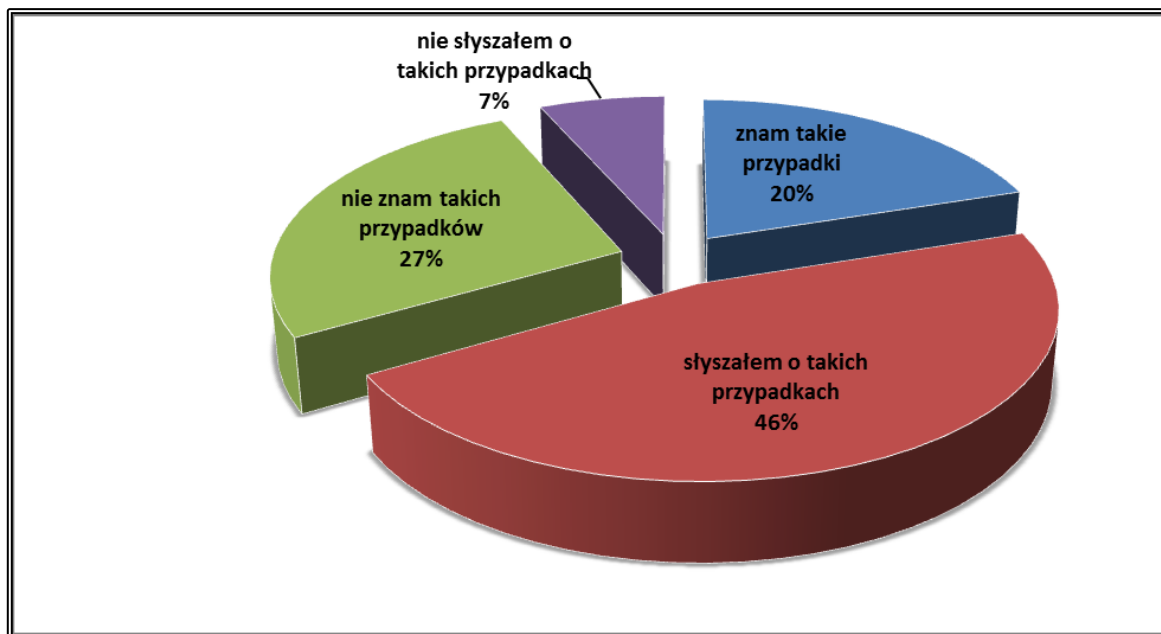
Wykres 9. Odpowiedzi na pytanie dotyczące skali problemu uzależnień na terenie Gminy Dąbrowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Wyniki pytania ankietowego dotyczące przemocy domowej zostały przedstawione na poniższym wykresie. Spośród wszystkich ankietowanych, aż 66% słyszało lub zna przypadki rodzin, w których istnieje zjawisko przemocy. Należałoby przypuszczać, że problem przemocy w rodzinie jest rozwinięty na całym obszarze Gminy.

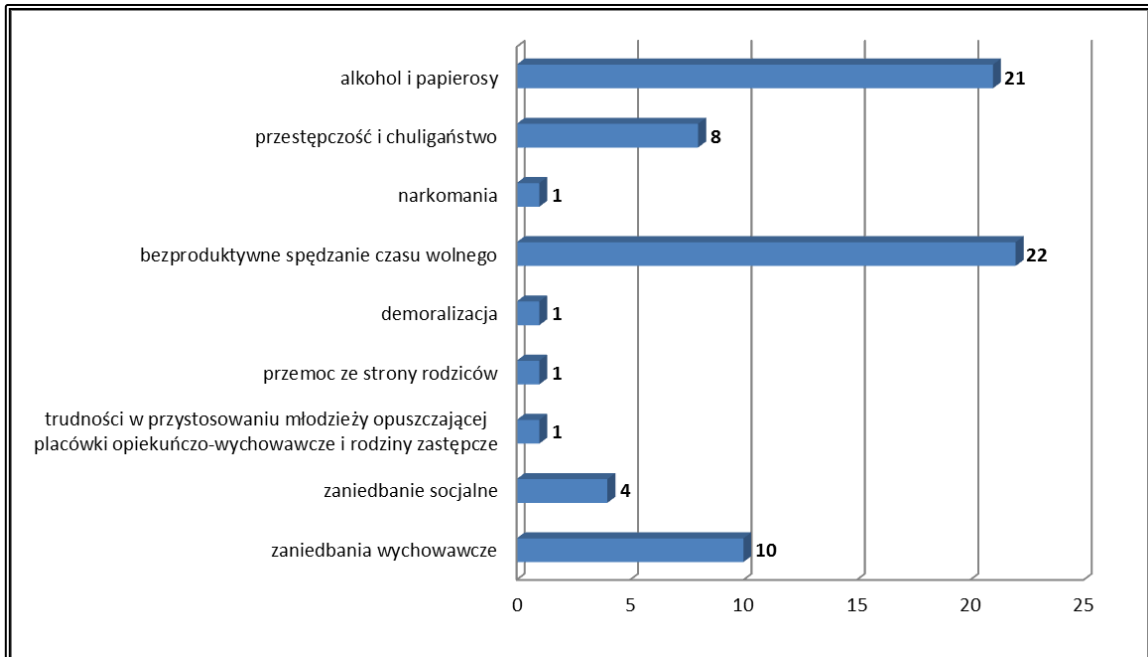
Wykres 10. Odpowiedzi na pytania dotyczące zjawiska przemocy społecznej na terenie Gminy Dąbrowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Ankietowanych również zapytano o negatywne zjawiska występujące w środowisku dzieci i młodzieży. Najczęściej wskazywane odpowiedzi dotyczyły problemu używek tj. papierosy czy alkohol oraz bezproduktywnego spędzania wolnego czasu. Struktura odpowiedzi na to pytanie została przedstawiona poniżej.

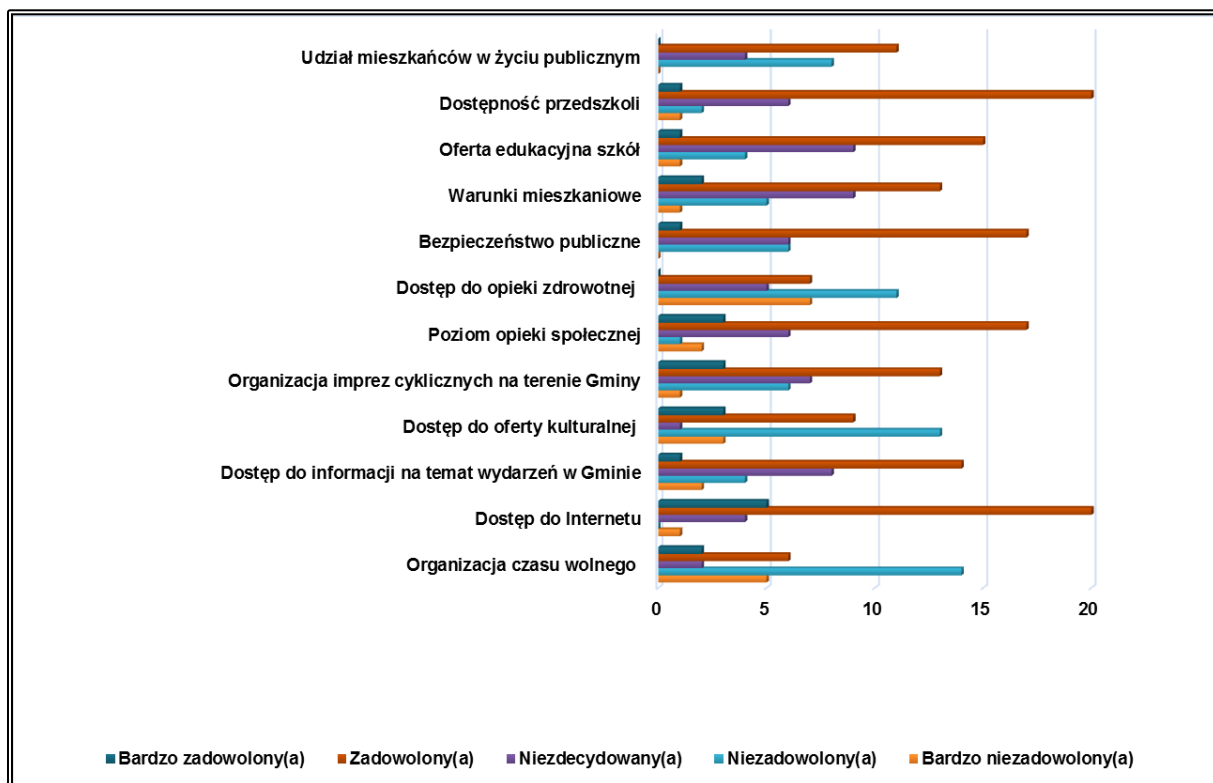
Wykres 11. Odpowiedzi na pytanie o negatywne zjawiska w strukturze dzieci i młodzieży na terenie Gminy Dąbrowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

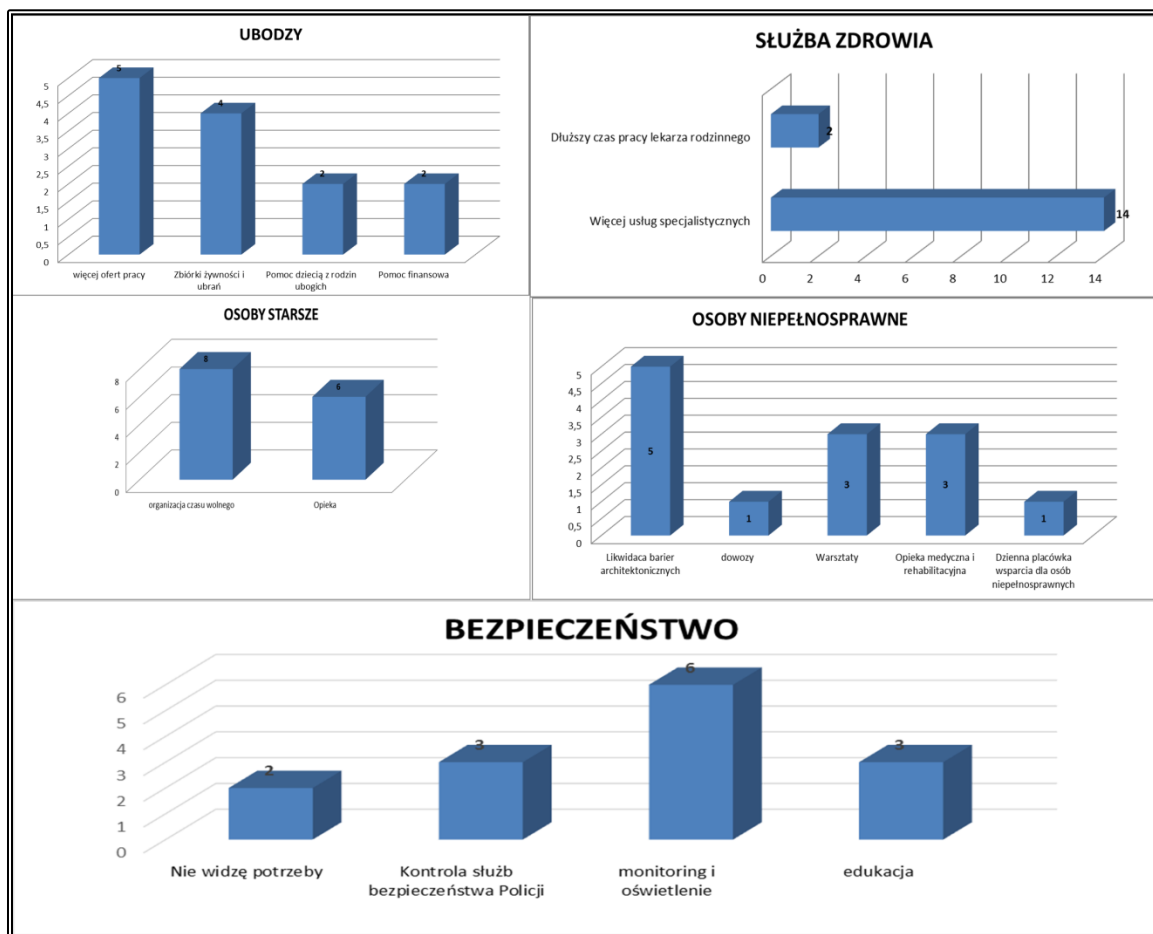
Poniższy wykres obrazuje strukturę odpowiedzi na pytanie dotyczące stopnia zadowolenia mieszkańców z warunków życia w Gminie Dąbrowice. Jest to uszczegółowienie pytania 5 z ankiety. Największe zadowolenie mieszkańców Gminy Dąbrowice wynika z dostępności przedszkoli oraz dostępu do Internetu. Najgorzej wypadły sfery życia takie jak: organizacja czasu wolnego oraz dostęp do oferty kulturalnej.

Wykres 12. Odpowiedź o stopień zadowolenia z warunków życia w Gminie Dąbrowice

Trzynaste ostatnie pytanie, było pytaniem otwartym, w którym to ankieterom mogli podać przykładowe propozycje/rozwiązania przeciwdziałające negatywnym zjawiskom na terenie Gminy Dąbrowice. Propozycję ankieterom zostały przedstawione na poniższych wykresach w podziale na: wsparcie ubogich, sytuację niepełnosprawnych, dostęp do służby zdrowia, działania na rzecz osób starszych oraz bezpieczeństwo.

Wykres 13. Propozycję mieszkańców zwalczania negatywnych zjawisk w społeczeństwie

3.4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najprostszych i najczęściej stosowanych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (silne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- **SZANSE** - to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące negatywne zjawiska.
- **ZAGROŻENIA** - to wszystkie zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju miasta, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.
- **MOCNE STRONY** - to walory wynikające z uwarunkowań wewnętrznych miasta, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę (np. liczba osób w wieku produkcyjnym) jak i być zasługą lokalnej społeczności (np. wysoki poziom mobilności i przedsiębiorczości).

- **SŁABE STRONY** - to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całego miasta, jak i jej części. Mogą dotyczyć wszystkich aspektów funkcjonowania miasta, bądź jej poszczególnych elementów.

Właściwe zdiagnozowanie poszczególnych czynników pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• spadek liczby osób bezrobotnych • dostęp do opieki przedszkolnej; • kompetentne i sprawne działanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowicach; • działalność stowarzyszeń i organizacji pozarządowych na terenie Gminy na rzecz lokalnej społeczności; • spadek liczby osób dotkniętych ubóstwem; • Wzrost samoświadomości osób uzależnionych.	• zmniejszająca się liczba przedsiębiorstw • wzrastająca migracja społeczeństwa Gminy do większych miejscowości; • ujemne saldo migracji • brak działalności pozostałych organów wsparcia, tj. domów pomocy społecznej i świetlic środowiskowych; • niedostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy; • wzrost bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych i powyżej 51 roku życia; • wzrost liczby osób pozostających bez pracy od 1 do 12 miesięcy oraz od 12 do 24 miesięcy; • duży odsetek bezrobotnych wśród beneficjentów GOPS; • powiększająca się liczba osób niepełnosprawnych na terenie Gminy; • brak dostępu do leczenia szpitalnego i specjalistycznego na terenie Gminy; • występowanie barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do podstawowych dóbr i usług; • rosnący udział osób dotkniętych alkoholizmem wśród beneficjentów GOPS; • brak lekarzy specjalistów w Gminie • występowanie zjawiska osamotnienia wśród osób starszych.
Szanse	Zagrożenia
• utrzymanie się pozytywnych trendów dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców; • dotacje z Unii Europejskiej przyznawane w ramach funduszy pomocowych; • efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej, koordynacja tych działań.	• starzenie się społeczeństwa; • konkurencja pomiędzy gminami i miastami w powiecie w zabieganiu o środki pomocowe oraz lokalizacje inwestycji; • rozwarstwianie się społeczeństwa, podział na biednych i bogatych; • bierność i pasywność osób objętych pomocą społeczną, nasilanie się postaw roszczeniowych; • utrzymanie się negatywnych trendów

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
	dotyczących spadku liczby urodzeń

Źródło: Opracowanie własne

4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Prognoza zawiera informacje o potrzebach, problemach i zasobach danej społeczności lokalnej, które:

- wynikają z analizy danych opisujących stan społeczności lokalnej w ostatnich latach (z diagnozy sytuacji społecznej),
- uwzględniają tendencje rozwojowe właściwe dla danego kraju, regionu oraz owej społeczności,
- dotyczą okresu, w jakim będzie realizowana Strategia, czyli lat 2016-2026.

4.1. Prognoza demograficzna

PROGNOZA SALDA MIGRACJI

Na podstawie *Prognozy dla powiatu kutnowskiego na lata 2014-2050* opracowanej przez GUS prognozuje się, że w latach 2016-2026 zarówno liczba urodzeń żywych, jak i liczba zgonów przyjmie trend malejący. W konsekwencji, przyrost naturalny na terenie Gminy Dąbrowice będzie ujemny i malejący.

Tabela 23. Prognoza przyrostu naturalnego w Gminie Dąbrowice do 2026 roku

Lata	urodzenia	zgony	przyrost naturalny
2016	15	30	-15
2017	15	30	-15
2018	15	30	-15
2019	15	30	-15
2020	15	30	-15
2021	14	30	-16
2022	14	30	-16
2023	14	30	-16
2024	13	29	-16
2025	13	29	-16
2026	13	29	-16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014 – 2050 opracowanej przez GUS

PROGNOZA MIGRACJI

Poniższa tabela przedstawia prognozy kształtowania się migracji na terenie Gminy Dąbrowice w latach 2016-2026. Zmiany w niniejszej prognozie mają charakter dość powolny. Średnio rocznie z terenów Gminy Dąbrowice emigrować będzie 4 mieszkańców.

Tabela 24. Prognoza salda migracji w Gminie Dąbrowice do 2026 roku

Lata	napływ	odpływ	saldo migracji
2016	10	14	-4
2017	10	14	-4
2018	10	14	-4
2019	10	14	-4
2020	10	14	-4
2021	10	13	-3
2022	10	13	-3
2023	9	13	-4
2024	9	13	-4
2025	9	13	-4
2026	9	12	-3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014 – 2050 opracowanej przez GUS

PROGNOZA LUDNOŚCI

Na podstawie prognozy salda migracji i przyrostu naturalnego przyjęto prognozę liczby mieszkańców Gminy Dąbrowice w latach 2016-2026. Prognozuje się, że dotychczasowa tendencja się utrzyma i liczba ludności Gminy będzie sukcesywnie spadać.

Tabela 25. Prognozowana liczba ludności Gminy Dąbrowice do roku 2026

Lata	saldo migracji	przyrost naturalny	liczba mieszkańców Gmina Dąbrowice
2016	-4	-15	1 906
2017	-4	-15	1 888
2018	-4	-15	1 869
2019	-4	-15	1 850

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY DĄBROWICE NA
LATA 2016-2026

2020	-4	-15	1 832
2021	-3	-16	1 813
2022	-3	-16	1 794
2023	-4	-16	1 774
2024	-4	-16	1 755
2025	-4	-16	1 735
2026	-3	-16	1 715

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014 – 2050 opracowanej przez GUS

PROGNOZA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

Struktura ludności według wieku będzie ulegać dynamicznym zmianom, praktycznie w całym prognozowanym okresie. Zmiany te są przede wszystkim konsekwencją demograficznego „falowania”, tj. pojawiania się na przemian wyżów i niżów demograficznych, których efekty nakładają się na siebie z różną siłą w różnych okresach, powodując bardziej widoczne zmiany w procesach dzietności i umieralności, natomiast w mniejszym stopniu oddziałują na tę strukturę zmiany w rozmiarach migracji zagranicznych definitywnych, czyli migracji na pobyt stały, a szczególnie emigracji.

Tabela 26 Prognoza struktury mieszkańców Gminy Dąbrowice o roku 2026

wiek	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
przedprodukcyjny	320	316	314	311	310	308	306	304	300	297	291
produkcyjny	1603	1595	1584	1573	1559	1545	1530	1515	1501	1484	1470
mobilny	704	694	682	669	655	641	627	613	603	590	581
niemobilny	1243	1254	1262	1275	1285	1293	1303	1308	1307	1310	1306
poprodukcyjny	493	494	494	496	498	503	507	512	519	527	535

Osoby w wieku przedprodukcyjnym to osoby w przedziale wiekowym od 0 do 7 lat

Osoby w wieku produkcyjnym do osoby powyżej 18 roku życia

Osoby w wieku mobilnym to osoby, które ukończyły 18 rok życia ale nie ukończyły 45 roku życia

Osoby w wieku niemobilnym to osoby powyżej 45 roku życia

Osoby w wieku poprodukcyjnym to osoby powyżej 60 roku życia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014 – 2050 opracowanej przez GUS

1.2. Prognoza zmian

W rezultacie podjętych działań ujętych w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Dąbrowice na lata 2016-2026” przewiduje się wzrost zaufania mieszkańców do instytucji pomocowych, wzrost aktywności społeczno-gospodarczej mieszkańców oraz zmniejszenia zasięgu występujących na jego terenie problemów społecznych, które zostały szczegółowo scharakteryzowane w rozdziale 3.2. niniejszej Strategii.

Tabela 27. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie Gminy Dąbrowice w wyniku realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Problem społeczny	Prognoza zmian
Bezrobocie	• spadek liczby osób bezrobotnych, • wzrost liczby miejsc pracy w wyniku powstawania nowych podmiotów gospodarczych, • poprawa dostępu usług świadczonych przez PUP, • aktywizacja osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym, • zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy, • wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
Niepełnosprawność	• podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych i psychologicznych w miejscach publicznych, • wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe, • zwiększenie zatrudnienia osób z niepełnosprawnością, • zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
Uzależnienia	• zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami, • łagodzenie skutków społecznych i zawodowych alkoholizmu, • rozwój sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny.
Ubóstwo	• poprawę warunków życia mieszkańców Gminy, • zapewnienie odpowiednich warunków bytowych osobom i rodzinom potrzebującym, • zwiększenia dostępu do rynku pracy,
Przemoc w rodzinie	• zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie poprzez budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą, • ochrona ofiar przemocy, • prowadzenie specjalistycznych terapii dla sprawców przemocy, • rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Problem społeczny	Prognoza zmian
Przestępczość	• zmniejszenie liczby przestępstw na terenie Gminy,• eliminowanie aktów wandalizmu i chuligaństwa poprzez odpowiednie zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży,• zapewnienie bezpieczeństwa w szkołach i w ich otoczeniu,• ochrona ofiar przemocy domowej,• zwiększenie aktywności służb publicznych w przeciwdziałaniu przestępczości.
Osoby starsze	• poprawa jakości i dostępności opieki zdrowotnej dla osób starszych,• wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku,• rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom.

Źródło: Opracowanie własne

Prognozowane zmiany zostaną osiągnięte poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających dla dobra mieszkańców Miasta w zakresie pomocy społecznej.

W ramach tej współpracy realizowane będą liczne programy pomocowe skierowane do konkretnych grup dotkniętych problemami społecznymi.

5. Cele strategiczne projektowanych zmian

Przeprowadzona diagnoza społeczna, zwłaszcza w zakresie problemów społecznych, a także prognoza zmian w zakresie objętym Strategią, pozwoliły na określenie celu głównego Gminy Dąbrowice w zakresie pomocy społecznej, którym jest:

„Zwalczanie negatywnych zjawisk, związanych z wykluczeniem społecznym i gospodarczym mieszkańców Gminy Dąbrowice”

Tak sformułowany cel główny obejmuje wszystkie obszary problemowe niniejszej Strategii i adresowany jest do wszystkich obecnych jak i potencjalnych mieszkańców Gminy, których warunki i poziom życia odbiegają od przeciętnego.

W oparciu o dokonaną analizę SWOT, dotychczasowe doświadczenia pracowników GOPS w Dąbrowicach oraz rzeczywiste potrzeby społeczne, sformułowano następujące priorytetowe obszary:

- I. Osoby bezrobotne.
- II. Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

- III. Osoby niepełnosprawne.
- IV. Osoby uzależnione od alkoholu i przemoc w rodzinie.
- V. Osoby starsze.
- VI. Rodzina.

Dla każdego z ww. obszarów wyznaczono **cel strategiczny**, które ułatwią realizację celu głównego.

Cel strategiczny 1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.

Cel strategiczny 2. Pobudzenie do działania i integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Gminy Dąbrowice.

Cel strategiczny 3. Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym oraz poprawa jakości ich życia.

Cel strategiczny 4. Zahamowanie zjawiska uzależnienia od alkoholu i przemocy w rodzinie oraz łagodzenie ich skutków.

Cel strategiczny 5. Zapewnienie wsparcia osobom starszym oraz włączenie ich do życia społecznego.

Cel strategiczny 6. Tworzenie systemu wsparcia rodzin z terenu Gminy Dąbrowice, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

6. Kierunki niezbędnych działań

Aby móc skutecznie realizować Strategię, konieczne jest wskazanie niezbędnych działań w ramach zdefiniowanych celów strategicznych. Działania te zostały zapisane w postaci celów operacyjnych.

Tabela 28. Kierunki niezbędnych działań

Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Kierunki niezbędnych działań
Cel strategiczny 1. Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Dąbrowice.	1.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych. 1.2 Zapewnienie wsparcia osobom dotkniętym bezrobociem. 1.3 Działania na rzecz ograniczania liczby osób długotrwale bezrobotnych	✓ Organizowanie projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu (m.in. szkoleń dla bezrobotnych, przekwalifikowania, pomoc w otwieraniu własnej działalności gospodarczej). ✓ Organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych. ✓ Wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy. ✓ Działania aktywizujące osoby bezrobotne, współfinansowane ze środków unijnych. ✓ Organizowanie wspólnie z PUP zatrudnienia dla osób długotrwale bezrobotnych w ramach prac społecznie użytecznych oraz zapewnienie dostępu do informacji o istniejących formach wsparcia. ✓ Pomoc materialna dla osób długotrwale bezrobotnych i ich rodzin.
Cel strategiczny 2. Pobudzenie do działania i integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Gminy Dąbrowice .	2.1. Czynności mające na celu poprawę warunków życia osób i rodzin żyjących w biedzie oraz działania na rzecz ograniczenie ilości osób żyjących w ubóstwie.	✓ Określenie potrzeb i możliwości wsparcia osób i rodzin żyjących w biedzie. ✓ Udzielanie pomocy materialnej rodzinom ubogim. ✓ Współpraca z podmiotami, udzielającymi pomocy rzeczowej osobom potrzebującym. ✓ Kreowanie i realizacja programów na rzecz pomocy osobom żyjącym w ubóstwie. ✓ Wspieranie środowiska lokalnego w aranżowaniu i krzewieniu samopomocowych form wsparcia osób potrzebujących. ✓ Praca socjalna z osobami bezrobotnymi i ich rodzinami. ✓ Kontrolowanie zjawiska bezdomności na terenie Gminy. ✓ Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w nabywaniu nowych kwalifikacji oraz kompetencji zawodowych i społecznych.

Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Kierunki niezbędnych działań
Cel strategiczny 3. Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym oraz poprawa jakości ich życia.	3.1. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych i ich integracja z otoczeniem.	✓ Organizowanie usług opiekuńczych. ✓ Organizowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej. ✓ Wspieranie instytucji i organizacji aktywizujących osoby niepełnosprawne. ✓ Zapewnienie aktywnego udziału w życiu kulturalno-społecznym Gminy. ✓ Informowanie o dostępnych formach wsparcia osób niepełnosprawnych. ✓ Wsparcie finansowe i materialne. ✓ Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej. ✓ Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych poprzez szkolenia i zatrudnienie. ✓ Rozwój wolontariatu na rzecz pomocy osób niepełnosprawnych.
Cel strategiczny 4. Zahamowanie zjawiska uzależnienia alkoholowego i przemocy w rodzinie oraz łagodzenie ich skutków..	4.1. Zapobieganie i rozwiązywanie problemów alkoholowych. 4.2. Zapewnienie wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym przemocą domową.	✓ Inicjowanie i realizacja Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ✓ Działanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. ✓ Zapewnienie doradztwa psychologicznego i różnych form pomocy dla osób uzależnionych oraz rodzin, w których istnieje problem uzależnienia. ✓ Tworzenie grup wsparcia. ✓ Tworzenie i inicjowanie programów profilaktycznych oraz świetlic dla dzieci i młodzieży ✓ Zapewnianie dzieciom i młodzieży dostępu do atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego. ✓ Wspieranie działalności instytucji i stowarzyszeń prowadzonej w zakresie rozwiązywania problemu uzależnień. ✓ Organizowanie kampanii informujących o szkodliwości zażywania narkotyków i środków odurzających. ✓ Organizowanie form wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy domowej. ✓ Wspieranie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. ✓ Uświadamianie i uczulanie społeczeństwa na zjawisko przemocy w rodzinie. ✓ Tworzenie schronienia i grup wsparcia dla ofiar przemocy.
Cel strategiczny 5. Zapewnienie wsparcia	5.1. Działania zapobiegające	✓ Współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz osób

Cel strategiczny	Cel szczegółowy	Kierunki niezbędnych działań
osobom starszym oraz ich aktywizacja..	wykluczeniu osób starszych. 5.2. Mechanizmy na rzecz poprawy warunków życia osób starszych	starszych. ✓ Działania aktywizujące i integrujące osoby starsze ze środowiskiem. ✓ Współpraca z organizacjami i stowarzyszeniami zrzeszającymi osoby starsze. ✓ Działania wspierające wolontariat na rzecz osób starszych. ✓ Praca socjalna z osobami starszymi. ✓ Wsparcie materialne osób starszych. ✓ Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania seniora. ✓ Tworzenie miejsc dziennego pobytu dla osób starszych. ✓ Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych. ✓ Organizowanie imprez integrujących osoby starsze.
Cel strategiczny 6. Tworzenie systemu wsparcia rodzin z terenu Gminy Dąbrowice, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży..	6.1. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju oraz właściwego funkcjonowania w środowisku.	✓ Praca socjalna z rodzinami potrzebującymi. ✓ Wsparcie finansowe i materialne dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej. ✓ Zapewnienie odpowiedniego systemu wsparcia dla rodzin z dysfunkcjami, m.in. dzięki współpracy z asystentem rodziny. ✓ Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju. ✓ Wyrównywanie szans edukacyjnych oraz diagnozowanie potrzeb dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym. ✓ Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży, a także organizowanie wypoczynku letniego i zimowego. ✓ Wsparcie rodzin w pełnieniu ich funkcji wychowawczej

Źródło: Opracowanie własne

7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe

Sposób realizacji Strategii

Realizacja postanowień Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest obowiązkiem władzy wykonawczej Gminy, a więc Wójta Gminy Dąbrowice. Dysponuje on niezbędnym w tym celu aparatem wykonawczym. We wprowadzaniu w życie poszczególnych celów czynnie uczestniczyć będą wszystkie podmioty realizujące zadania Gminy w zakresie pomocy społecznej, natomiast Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowicach będzie koordynatorem realizacji celów wskazanych w Strategii.

Ponadto, w realizacji Strategii można oczekiwać wsparcia i pomocy niżej wymienionych instytucji:

- Komendy Powiatowej Policji w Kutnie, Komisariat Policji w Krośniewicach ;
- placówek oświatowych, kulturalnych i sportowych z terenu Gminy Dąbrowice;
- Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie;
- organizacji społecznych i innych instytucji i placówek.

Niniejsza Strategia będzie również wdrażana poprzez realizację programów i projektów realizowanych przez ww. podmioty i instytucje współdziałające na poziomie Gminy. Do najważniejszych programów i narzędzi służących wdrożeniu Strategii należy zaliczyć:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- programy i projekty związane z przeciwdziałaniem bezrobociu i aktywizacją zawodową mieszkańców, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Działania określone w niniejszej Strategii mogą być realizowane na różnych poziomach - począwszy od samodzielnej realizacji działania przez GOPS lub inne podmioty, poprzez współpracę partnerską, aż po zlecenie realizacji zadań publicznych podmiotom zewnętrznym w trybie określonym przepisami prawa.

Programy i projekty muszą być zbieżne z założeniami Strategii oraz tak zaplanowane, aby wpisywały się w strukturę celu głównego Strategii lub celów szczegółowych, zaś efekty realizacji programu lub projektu wpływały na osiągnięcie celu głównego Strategii.

Ramy finansowe Strategii

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Dąbrowice na lata 2016-2026”.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu Gminy finansowane z jej dochodów;
- środki przekazane Gminy z budżetu państwa (dotacje);
- środki funduszu krajowego (PFRON);
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków rządowych, ministerialnych oraz Unii Europejskiej;
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).

8. Monitoring i wskaźniki pomiaru stopnia realizacji strategii

Realizacja strategii będzie monitorowana w oparciu o założone wskaźniki monitoringu, w tym:

1. w obszarze ludności:
 - przyrost naturalny;
 - saldo migracji;
 - liczba klientów pomocy społecznej;
 - powody korzystania z pomocy;
 - formy udzielanej pomocy.
2. w obszarze rynku pracy:
 - liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych.
3. w obszarze edukacji:
 - liczba dzieci w szkołach i przedszkolach;
 - liczba ludności z podziałem na wykształcenie;
 - liczba programów i projektów przyjętych do realizacji;
 - ilość środków finansowych przeznaczonych na poszczególne działania zaplanowane w strategii.

Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z :

- danych statystycznych GUS,
- Urzędu Gminy w Kutnie, Komisariat Policji w Krośniewicach,
- placówek oświatowych z terenu Gminy,
- Komendy Powiatowej Policji w Kutnie,
- Powiatowego Urzędu Pracy,
- ze sprawozdań GOPS, sprawozdań z realizacji programów i projektów.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji programów i zadań oraz osiągnięcia celów,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,
- dokonanie bieżących korekt i poprawek,
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach.

Monitorowanie realizacji Strategii odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Wskaźnikiem realizacji celów strategicznych będzie nie tylko zmniejszająca się ilość świadczeniobiorców oraz zmniejszanie się strumienia środków na bezpośrednie wsparcie najbardziej potrzebujących, ale przede wszystkim poziom zadowolenia mieszkańców Gminy z jakości życia na terenie Gminy Dąbrowice. Jakość życia na terenie Gminy będzie z kolei weryfikowana na podstawie mierników zawartych w Tabeli 31.

Tabela 29. Wskaźniki realizacji kierunków niezbędnych działań

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
Cel strategiczny 1. Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Dąbrowice.	1.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych. 1.2 Zapewnienie wsparcia osobom dotkniętym bezrobociem. 1.3 Działania na rzecz ograniczanie liczby osób długotrwale bezrobotnych	– liczba osób objętych aktywnymi formami wsparcia, – liczba przeprowadzonych szkoleń dla osób bezrobotnych, – liczba przekwalifikowanych osób bezrobotnych, – liczba osób bezrobotnych korzystających ze wsparcia finansowego GOPS, – liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac społecznie użytecznych, – liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych, – liczba osób bezrobotnych, które znalazły zatrudnienie, – liczba osób bezrobotnych, którym udzielono wsparcia w znalezieniu pracy, – liczba osób, które nabyły nowe kwalifikacje i kompetencje zawodowe.
Cel strategiczny 2. Pobudzenie do działania i integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Gminy Dąbrowice .	2.1. Czynności mające na celu poprawę warunków życia osób i rodzin żyjących w biedzie oraz działania na rzecz ograniczenie ilości osób żyjących w ubóstwie.	– liczba rodzin ubogich, którym udzielono wsparcia, – liczba mieszkań komunalnych, – liczba osób, którym przyznano mieszkanie komunalne, – wysokość udzielonego wsparcia finansowego i rzeczowego.
Cel strategiczny 3. Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym oraz poprawa jakości ich życia.	3.1. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych i ich integracja z otoczeniem.	– liczba obiektów użyteczności publicznej, w których zniesiono bariery architektoniczne, – liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach, – liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach, które uzyskały zatrudnienie, – liczba ofert w zakresie dostępu do rehabilitacji skierowanych do osób niepełnosprawnych przez Gminę,

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
		– liczba lekarzy udzielających pomocy osobom niepełnosprawnym, – liczba imprez kulturalnych, w których udział mogą brać osoby niepełnosprawne, – liczba zgłoszonych wolontariuszy, – liczba osób niepełnosprawnych, którym udzielono pomocy w ramach wolontariatu.
Cel strategiczny 4. Zahamowanie zjawisk uzależnienia i przemocy w rodzinie oraz łagodzenie ich skutków.	4.1. Zapobieganie i rozwiązywanie problemów alkoholowych	– liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych z zakresu problemów alkoholowych, – liczba publikacji, materiałów informacyjnych z zakresu problemów alkoholowych, – liczba instytucji i stowarzyszeń prowadzących działalność w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, – liczba wspólnie zrealizowanych przedsięwzięć w zakresie zwalczania uzależnienia alkoholowego.
	4.2. Zapewnienie wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym przemocą domową	– liczba punktów wsparcia psychologicznego dla osób dotkniętych przemocą domową, – liczba udzielonych porad psychologicznych i prawnych, – liczba osób, które skorzystały ze wsparcia psychologicznego, – liczba zrealizowanych przedsięwzięć w zakresie zwalczania przemocy w rodzinie, – liczba instytucji i stowarzyszeń prowadzących działalność w zakresie przeciwdziałania i zwalczania przemocy w rodzinie, – liczba publikacji, materiałów informacyjnych z zakresu problemu przemocy w rodzinie.
Cel strategiczny 5. Zapewnienie wsparcia osobom starszym oraz ich aktywizacja.	5.1. Działania zapobiegające wykluczeniu osób starszych..	– liczba opiekunek środowiskowych, – liczba wypracowanych godzin opieki, – liczba ośrodków oferujących pomoc osobom starszym, – liczba lekarzy udzielających pomocy osobom starszym,

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
	5.2. Mechanizmy na rzecz poprawy warunków życia osób starszych	– liczba osób starszych, członków Klubu seniora i innych organizacji, – liczba zgłoszonych wolontariuszy, – liczba osób starszych, którym udzielono pomocy w ramach wolontariatu.
Cel strategiczny 6. Tworzenie systemu wsparcia rodzin z terenu Gminy Dąbrowice, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży	6.1 Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju oraz właściwego funkcjonowania w środowisku.	– wysokość świadczeń pieniężnych przyznanych rodzinom, – liczba rodzin korzystających ze wsparcia GOPS, – liczba dzieci i młodzieży objętych programem dożywiania, – liczba rodzin objętych wsparciem/usługami Asystenta Rodziny; – liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą GOPS, – liczba rodzin objętych wsparciem w zakresie wzmocnienia integracji jej członków.

Źródło: Opracowanie własne

9. Spis tabel

Tabela 1. Liczebność Gminy Dąbrowice z podziałem na płeć.....	7
Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Dąbrowice w 2014 r.	8
Tabela 3. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym	9
Tabela 4. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Dąbrowice.....	10
Tabela 5. Migracje na pobyt stały Gminy Dąbrowice wg typu i kierunku	11
Tabela 6. Przyrost naturalny.....	12
Tabela 7. Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Dąbrowice w latach 2008-2014	13
Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Dąbrowice	15
Tabela 9. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne [%]	16
Tabela 10. Liczba uczniów w poszczególnych typach szkół w latach 2009-2013.....	17
Tabela 11. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego	17
Tabela 12. Pomoc społeczna na terenie Gminy Dąbrowice – zadania własne miasta (stan na dzień 31.12.2014 r.)	25
Tabela 13. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Dąbrowicach	27
Tabela 14. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Dąbrowice w latach 2008-2014	32
Tabela 15. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Dąbrowice	33
Tabela 16. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Dąbrowicach z powodu niepełnosprawności.....	36
Tabela 17. Liczba rodzin dotkniętych alkoholizmem korzystających z pomocy GOPS w Dąbrowicach	37
Tabela 18. Liczba rodzin dotkniętych narkomanią korzystających z pomocy GOPS w Dąbrowicach	38
Tabela 19. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Dąbrowicach, które spełniły kryterium do uzyskania pomocy.....	39
Tabela 20. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Dąbrowicach z powodu bezdomności...39	
Tabela 21. Dane dotyczące bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy Dąbrowice.....	41
Tabela 22. Osoby starsze na terenie Gminy Dąbrowice w 2014 r.....	43
Tabela 23. Prognoza przyrostu naturalnego w Gminie Dąbrowice do 2026 roku	53
Tabela 24. Prognoza salda migracji w Gminie Dąbrowice do 2026 roku.....	54
Tabela 25. Prognozowana liczba ludności Gminy Dąbrowice do roku 2026	54
Tabela 26 Prognoza struktury mieszkańców Gminy Dąbrowice o roku 2026	56
Tabela 27. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie Gminy Dąbrowice w wyniku realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	57
Tabela 28. Kierunki niezbędnych działań	60
Tabela 29. Wskaźniki realizacji kierunków niezbędnych działań	66

10. Spis wykresów

Wykres 1. Struktura ludności Gminy Dąbrowice według płci.....	7
Wykres 2. Migracje w Gminie Dąbrowice.....	11
Wykres 3. Urodzenia żywe i zgony	12

Wykres 4. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Dąbrowice w 2004 r. wg sekcji PKD 2007	14
Wykres 5. Charakterystyka ankietowanych mieszkańców Gminy Dąbrowice	44
Wykres 6. Odpowiedzi na pytanie o aktualne warunki życia mieszkańców Gminy Dąbrowice	45
Wykres 7. Odpowiedzi na pytanie o problemy, które najczęściej spotykają osoby niepełnosprawne oraz o ofertę pomocy dla osób niepełnosprawnych.....	46
Wykres 8. Odpowiedzi na pytanie czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie Gminy jest wystarczający	47
Wykres 9. Odpowiedzi na pytanie dotyczące skali problemu uzależnień na terenie Gminy Dąbrowice	47
Wykres 10. Odpowiedzi na pytania dotyczące zjawiska przemocy społecznej na terenie Gminy Dąbrowice	48
Wykres 11. Odpowiedzi na pytanie o negatywne zjawiska w strukturze dzieci i młodzieży na terenie Gminy Dąbrowice	49
Wykres 12. Odpowiedź o stopień zadowolenia z warunków życia w Gminie Dąbrowice	50
Wykres 13. Propozycję mieszkańców zwalczania negatywnych zjawisk w społeczeństwie ..	51

11. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Gminy Dąbrowice na tle powiatu kutnowskiego i województwa łódzkiego	6